

Alto mo

EESTI PÄEVALEHT

ESTNISKA DAGBLADET

Laupäeval, 30. detsembril 1972

Nr. 100 (3788)

14. aastakääl

Programm idatsensuurist: Miks rootsi TV-film okup. Eestist jäi tsensuuri kinni?

Mida teeb Sveriges Radio, et valgustada oma publikut sellest osalt vältimatust kõverpeeglist, mis tekib sellega, et teatud maadest vaba raporteerimine osutub võimatuks, küsis raadio OBSI-programmis Andres Küng. Püüdnud Sveriges Radio ühekülgse-debatti ühe olulise sektoris — raportides N. Liidust ja idariikidest. Selles piirkonnas on igasugune vaba žurnalistlik tegevus takistatud, kui mitte võimatuks tehtud. Ja mis kõige halvem: rootsi rahvast ei ole keegi informeerinud sellest olukorrast küllaladase, et nad oskaksid kriitilised olla sealt tulevate reportaazhide ja informatsioonide suhtes.

Andres Küng tuletas meelde, et Moskva-korrespondendid sealt ära tulles tavaliselt on kinnitanud, et neil puudub võimalus N. Liidus viibides liiga avalikult kirjutada puudustest ja opositsioonist rezhiimile — neid ohustab sel puhul otsekohe väljasaamine ja tavaliselt ka keeld, et nad enam sisse ei pääse.

Rootsis on viisimeid näit. keeldud andmast Alvar Alsterdalile,

Sven Vallmarkile, Per-Egil Heggele, Andres Küngile endale jne. Sel- le pärast, et nad on kriitiliselt ja avameelselt kirjutanud.

Välismaa televisiooni-gruppe ei las- te Venemaale sisse ja kui nad lo- saavad, siis määravad vene võimud detailselt, mis nad teha tohivad ja mis mitte. Andres Küng jutustas siin, et taani (ja muidugi mitte Root- sil) TV on tema abiga koostanud pro- grammi Baltikumist praegu. Taani TV-meeskond ei saanud aga sissesõ- duluba.

Sveriges Radio endine Moskva-

korrespondent Björn Ahlander on pärast koostöödumist jutustanud, kuidas tema filmimaterjalid, mis olid määratud rootsi TV-le, tsensu- ris lihtsalt konfiskeeriti või "kaota- ti ära" — mõnikord "ilmutati üle" filmid, tehes neid kasutamiseks kõlbmatuks. Andres Küng jufus- tas veel, et Rootsi TV hiljuti Eestis tehtud filmosad TV-Aktuelli tar- beks, jäid vene tsensuuri kinni.

— Tsensuur N. Liidus ja teistes diktatuurides ei ole muidugi Sveri- ges Radio süü. See on aga täielikult

Järg. lhk. 11

Leesmenti edu Brasiilias: Peroni kojusõit takistas pääsu Argentiinasse

MALMÖ (EPL) — Malmö-läinud saabusid oma pikalt reisilt Lõuna-Ameerikasse tagasi, et puhata ja pida kodu jõulusid. Turnee jooksul anti kümme esinemist erakordselt suure menuga, esinete rohketes televi- siooniprogrammides ja trupi eesti liikmed jõudsid külastada ka E.V. konsulaati Sao Paulus ning Brasilia- Eestlasi. Tuleb märkida, et Leida Leesmenti Lõuna-Ameerika turnee Argentiina-osa langes viimasel hetkel ära poliitilise sündmuse tõttu — just võimlejate saabumise päevaks määras eksdiktator Peron oma tagasitae- ku ja sealsed ametivõimud soovitasid "julgeoleku huvides?" programmi nii番禺 korraldada, et Argentiinase tullakse alles pärast Brasiliat. See osutus aga võimatuks, kuna võimlejad pidid varem ettenähtud ajal Rootsi tagasi jõudma.

Nii teostus ringreis vaid Brasili- a ulatuses. Kastrupist toimus otse- lend Sao Paulosse, kus vastu võtnas lennuväljal olid kohalik kuberner, Rootsi ja Lufthansa esindajad. Ku- berner isiklikult oli nende külalispere- remehiks, korraldades ka vastuvõtu

oma lossis, kus külalisi Rootsist filmi- ti ja intervjueeriti. Esinemised alga- sid Club Palmeira spordihallis, kus korraldajajaks olid rootsi ettevõtted Electrolux, Hugin, SAAAB-Scania ja Sandviken ja kus publik koosnes nende poolt kutsutud aukülalistest.

Järgmisel päeval toimus esimene ava- lik suuresinemine, milline televisio- ni poolt terves ulatuses edasi anti kultuurilise programmina. Pärast etendust tuli sõita stuudiosse, kus toimus filmimine veel teiseks eripro- Järg. lhk. 11

Sao Paulos oli vastuvõtjaks osariigi kuberner Natel isik- likult. Vasakult Leida Leesment, kuberner ja Tiina Lees- ment. Eesti Vabariigi konsulaati Sao Paulos külastamas.

Ees istuvad dr.agr. Hans Leesment ja konsul Ferdinand Saukas. Tagareas vasakult Sao-Paulo eestlased Aihde Saukas- slät, Hermann Müller, Aksella Luts, Valentin Saukas ja Rootsi-estlased Ilmo Sauman-Vallin ja Tiina ning Ants Uesson.

EESTI LAULJA TEISEKS

Barcelonas Hispaanias toimus rahvusvaheline lauljate võistlus, millest võttis osa ka "Estonia" noor operisolist Mati Palm okup. Eestist, kes a. 1970 Müncheni rah- vusvahelisel võistlusel jagas 4. ja 5. kohta. Barcelonas oli eesti bass- bariton veelgi edukam ja saavutas teise koha ning hõbemedali klassi- kalise programmiga.

Järgmine EPL

Aastavahetusel lähedal esinevate pühade tõttu — pühade ajal on su- letud ka EK trüükikoda — ilmub järgmine Eesti Päevaleht 12 lehe- küljega reedel, 5. jaanuaril. Pärast seda ilmub EPL taas normaalselt, s.t. kaks korda nädalas, kolmapäe- viti ja laupäeviti.

HÄÄD UUT AASTAT soovib EESTI PÄEVALEHT

Teaduslik Raamatukogu

Eep 205 - II

"Karv" lipkonna hundusid ja hellakesi esinemas metsajõulupuul tõrviku valgusel (Foto Peeter Mihkla).

Helga Kerstelli juubeli puhul

Helga Kerstelli

Täiesti uskumatu, et siiski tüsi, et jõulukuu 31-el päeval tähistab oma 68-ndat juubelisünnipäeva ülituntud nooruslik kooli- ja haridustegelane Helga Kerstelli.

Helga Maindok sündis Tallinnas poliitiliselt pingerikkal ajal, sai klassikalise hariduse Tallinna Tütarlaste Gümnaasiumis, millele järgnes Tartu ülikooli filosoofia teaduskond. Pärast ülikooli lõpetamist sai sellest clavast, aktiivsest ja kultuurilistest huvidega noiset doktorinna ja filoloog Helga Kerstelli.

Juubilari pedagoogilist, kultuurilist ja rahvuspoliitilist tegevust analüüses tahaksin siinjuures esile tõsta mõningaid tegevusalasid eesti koolides ja meie kultuuriloos. Helga oli paljude aastate vältel Eskilstuna Eesti Täienduskooli juhatajaks, pikemat aega ja ka nüüd Eesti Gümnaasiumiõpetajate Ühingu juhatuses, Rootsi-Eesti Operaamatute Fondi nõukogus, Eesti Komitee koolide õppevahendite muretsemise toimikonnas, EK Kooli- ja Noortetoimikonna liige ning Eesti Komitee esinduskogu liige.

Rahvuslikus kultuuripoliitilises töös võiks eriti nimetada tema panust lektorina pedagoogilistel kursustel ja veelegi rohkem julget ja loogilist esinemist rahvusvahelistel kongressidel. Tänu sellele, et juubilari sobiva iseloomu ja suure aktiivsusega on hästi sisse elanud ka rootsi ühiskonda, on tal korduvalt olnud hää ja sobiv võimalus tutvustada meie probleeme väljaspool eestlaskonda.

Meie südamest tulevaks sooviks on, et Helga Kerstelli väsimatult veel kaua jooksaks kaasas olla ja aktiivselt elustada meie pedagoogilist ja rahvuskuultuurilist tegevust. Selleks soovime Helga Kerstelli tema aupäeval palju õnne nii perekonnale, isiklikult häälolus ja ühiskondlikus kultuuritöös.

Eskilstuna, 20. jõulukuupäeval 1972.
JOH. UNGERSON

JÕULUPIDU LUNDIS

LUND (EPL) — Jõulupidu eesti lastele Lundis on kujunenud enne jõule kauniks mõisteks, mis kaasaarvanud neid koos vanemate ja kaasmaalastega. Nüüdki rõkkasid Petersgårdeni avarad ruumid laste rõõmsatest kilgetest Lundi ja Malmö täienduskoolide ning Lundi mänguringi ühiskorraldusel toimetatud jõulupeo niimelise kavaga ning helde jõuluvana küllaskäiguga mudilastele. Osavõtt oli nii rahvarohke, et ruumid jäid kitsaks.

Korraldajate nimel tervitas kokkutatunud äära jõulupuul all ühendatud täienduskooli juhataja Eha Põhl. Lauldi ühiselt "Ma tulen teavast ülevalt". Jõuluvangeeliumi luges täienduskooli õp. Märt Nõmm ja lauldi jõululaule. Õp. M. Nõmm märkis, et süüdatud küünalde valgusel ehitame silla Kodu-Eestisse.

Lundi ja Malmö täienduskoolide õpilasarühm esitas seeläbi E. Võrgu "Jõuluoõ" ja J. Aaviku "Läbi lume sahiseva". Lundi mänguringi õpilased Urve Laas, Helle Mathiesen, Benjamin Peetre ja Niglas Rämmal kandisid omakorda vapralt ette R. Pätši "Piparkoogipoisid", Niglas Rämmal deklameeris koguni A. Rammo "Kuu ja jõulupuul" kuna õde-venda Mikaela ja Jakob Peetre lugesid "Malle ja kuu". Täienduskoolide õpilased Jaan Kivimets, Mart Klaar, Leena Kriisa ja Peeter Tundo esitasid lühiveste "Kui jõulud olid veel kaugel". Lõpuks lavastati õpilaste Andres Asu, Heli-Ann Klaari, Leili Lannemets, Hannes Mathieseni, Ann-Leena Mikiveri, Maria Sundbergi ja Anne Tundo poolt lühinäidend "Uut aastat oodates". Teadagi said pisikesed esine-

jad täienduskoolide osalisteks. Kõik sündis selges eesti keeles ja tunnistus hoolit ning usinust ettekantu käte teppimiseks.

Peale ühislaulu "Oh kuusepuu, oh kuusepuu" sisenes jõuluvana kinkoktidega. Ta sai paitselt usaldusliku kontakti mudilastega, kes kogunesid ta ümber, et vastuvõtta heade laste kinkoktidest. Ka suure vaevanälgijad, koolijuhatajad pr. Eha Põhl ei unustanud helde jõuluvana, samuti õpetajaid Märt Nõmme, Eeva-Merike Kangrot ja mänguringi õpetajat Pille-Mai Laasi. Lõpuks said peale esinemist skautlikud noored Malmö "Kalkjünkka" lipkonnast suure käitlase maletust. Neid juhib gdr. Eliise Pommer.

Hiljem istusid jõulupeost osavõtjad ühisel kohvilauas. Kõik loterii loosid osteti ära. Saadav tuli läheb Lundi-Malmö täienduskoolide ruumide türi katteks. Kooli peetakse kord nädalas Malmö. (EPL/OV).

Lõuna-Rootsi Eesti Maja kutsub üles aktsiaid omandama

Aktsiaselts Lõuna-Rootsi Eesti Maja juhatus on pöördunud ringkirjaliselt üleskutsesega kaasmaalaste poole Lõuna-Rootsis ja Taanis, et iga leibkond võimalikult suurendaks oma osanust, et tunduvalt suurendada seni kokkupandud aktsiakapitali. Selle saavutamiseks on ülesseatud sihiiks: 10 aktsiat igasse peresse!

Nagu märgitud ringkirjas, on Lõuna-Rootsi Eesti Maja muretsemise aktsioon jõudmas uude, idee teostamiseks otsustavasse järku.

Eestlaskond on seni meie ühisettevõttes suhtunu d heatahtlikult, omandades aktsiaid ca kr 30 000 väärtuses ja neid peale selle ettelehtides. Kohase kinnisvara omandamiseks selgest aga ei jalku. Meie sihiiks on osta kinnisvara võimalikult suure omakapitaliga, et äraohida kalleid järelemaksu kulusid. Selleks peame tunduvalt suurendama aktsiakapitali.

Aktsiakapitali suurendamiseks kutsutakse kokku aktsiaseltsi erakordne peakoosolek pühapäeval, 14. jaanuaril 1973. a. Lundi Üliõpilasmaja (Akadeemilise Ühingu) kontserisaali

keel 11 hommikul, Sandgatani nr. 2. Peakosolekule on teretatud kõik aktsionärid, samuti väljaspool seisjad, kes tunnevad huvi meie rahvusliku ühisettevõtte vastu.

Et saada ülevaadet kavatsetava kokkusaadava aktsiakapitali suurusest, palutakse ringkirjas andmeid iga kaasmaalase majandusliku panuse kohta. Selleks palutakse tagastada täidetult küsimusleht, mis kaasas ringkirjaga. Küsimusleht antud vastuste põhjal saab A/S-i juhatus otsustada aktsiakapitali võimaliku suuruse ja kinnisvara suuruse ning ostuaja kohta. Seetõttu palutakse küsimuste leht tagastada täidetult enne erakordset peakoosolekut, 14. jaanuaril.

Aktsia hinnaks koos asjaajamise kuludega on kr 110:—, A/S-i juhatuses aadressik on: ABIõuna-Rootsi Eesti Maja, c/o majandusjuht Maddis Laas, Boels väg 5, Hjärup, 222 49 Lund, telefon 040/46 53 85. Raha saab sisse maksta AB Lõuna-Rootsi Eesti Maja nimelisse postigrosses nr 16 01 10 -3, Lund. (EPL/OV).

"Karude" metsajõulupuul

Kui Karu lipkonna hundud ja hellakesed koos oma vanematega pühapäeval 17. detsembril astusid sisse lipkonna "karukoopasse" (vana sõjaväe barakk Väsbys Järväfärfell), siis ei tundnud nad omale nii tuttavat tuba peaaegu ära. Gaidid ja skaudid, kes juba eelmisel päeval olid kohale siitunud, olid toonud tuppa jõuluheites kuuse, riputanud lakke jõulukaunistusi ja katnud jõululaua.

Kuna muuseumis barakki vanasti kasutati sõjaväe söökla, tuli hoone üürimisega kaasas toole-laudu umbes sajale inimesele, nii et Karudel pole kunagi probleemi kuidas külalisi laua äärde istuma mahutada. Kui kõik olid kogunenud ja väljas küllalt pimedaks läinud alustati tõrvikuvalgusel teekonda metsa. Rdade jõulukuusen oli valgustatud küünaldega, samuti oli küünlaehtes kuuse, mille ümber lõpuks pühallikus meeleolus koguneti ja kus lipkonna juht Harald Sepp lühikeseks kõne pidas ning jõuluvangeeliumi luges. Päle jõululaula laulmist siirduti jälle tup-

pa, kus kohvilaud ootas külalisi. Väandrametsa parki hundud ja hellakesed, kes on suurend laulumehe, esinesid ettekannetega ja eks selle laulu peale vist jõuluvanagi tee tuppa leidis. Peale jõulukinkide jagamist näitas skaudijuht Harry Sepp lastele naljafilme. Öhtu lõppes ringmängudega, millest nii suurend kui väikseid lipkonna hikmed hoolega osa võtsid. Suures sõprusringis soovisid kõik metsajõulupuust osavõtjad lõpuks üksteisele rõõmsaid jõulupühajä jälle nägemist uuel aastal.

D.R.

ÄNDRADE AVGIFTER FÖR PAKET FRÅN 1 JANUARI

Den 1 januari genomför Postverket taxeändring för inrikes paket. För vanliga paket höjs avgifterna i genomsnitt med ca 11 %. Avgifterna för ilpaket sänks däremot med i genomsnitt 4 %.

Tilläggsavgifterna för expressutdelning av ilpaket, utkörnning av vanliga paket och paket postförskott ändras också.

Tabellen nedan visar de vanligaste avgifterna från 1 januari 1973.

Vikt högst	Vanlig befordran	Ilbefordran	Tilläggsavgifter	Vikt högst
1 kg	5:—	8:50	Expressutdelning	5 kg
3	6:80	11:—	av ilpaket och	12
5	8:40	14:—	utkörnning av	20
7	11:—	18:—	vanliga paket	7:—
9	13:—	22:—		
12	18:—	30:—	Postförskott	Högst
15	23:—	39:—	a) redovisning genom	50:— 2:95
20	29:—	49:—	postförskottsavisning	2 000:— 4:35
			b) redovisning genom	5 000:— 2:—
			postgiro	

För bräckliga och skrymmande paket utgår högre avgifter. Närmare upplysningar får Ni på Posten.

I avgifterna ingår 15 % mervärdesskatt.

Hämta den nya gröna portotabellen på Posten.

Tervitus eestlastele Rootsis

Ära saates aastat 1972 ei saa ma tänamata jätta Rootsi eestlaskonda, kes nii palju tegi Ülemaailmsete Eesti Päevade teoksammiseks. Paljud ei uskunud sellesse ühisjõusse, mis nii palju lennukeid ühtu tüstis ja eestlased Torontosse läi. Teie panus ÜEP-i oli tähelepanuvääriv. Kõike seda meenutades on südames hea tunne, et meie ühistunne elab ja usk eestluse elujõudu püsis.

Soovin teile häid pühi veel Vabaduse mere kaldal. Aasta 1973 olgu lootusrikkas! Korid tuleme meie Põhja-Ameerikast ja mujalt teile külla Eesti Päevi pidama ning usku ja lootust jagama — kogu eesti rahvaga.

ROBERT KREEM
Ülemaailmsete Eesti Päevade esimees

Suurim eesti arhiiv suurenes aasta kestel

Arhivaar dr. H. Salasoo Austraalia Eesti Arhiivis.

SYDNEY (EPL) — Eesti Arhiiv Austraalias on üks välismaal asuva eestluse suurimaid ja vanimaid. Nagu arhivaari dr. H. Salasoo aruandest selgub, on üksikannuste arv tõusnud 7778-le 392 000 lehekülgega. 1972 aasta jooksul suurenes arhiiv 1008 üksuse võrra. Muide on kogunud 3983 teaduslikku tööd 464 teadlaselt, milliseid on arhiivile saatnud teadased mitmetest maadest.

Välktrükkiseid (ajaleheõigendid, õrituste kavalehed, lennulehed, ülerektsused, organisatsioonide ringkirjad jne.) oli tegevusaasta lõpul enamamargu 19 000. Edasi leidis arhiivis veel kolmesaja kuueküümte paguluses ilmunud eestikeelse perioodilise väljaandude aastakäike või numbreid, üle 470 muukeelse perioodilise väljaandude aastakäike või numbreid eestlaste kirjutatud või eestlainelise sisuga, üle 800 eksiilibrise, üle 10 000 ilu- või pildiku (diapotiiv), siis veel noote, heliplaate, helilinte, filme käsikirju, erisukute kirjavahetust, üle 250 arhiivkausta eesti organisatsioonidelt, astustelt ja eraisikutelt, ning muud arhiivale. Trükkiseid leidis arhiivis 36 keeles.

Aasta jooksul külastas arhiivi 60 huvilist, nende hulgas üks Eestist, üks Kanadast ja üks Itaaliast. Viimane oli Itaallanna, kes oli Bologna Ülikoolis läbi teinud eesti keele kursuse.

Mitmed arhiivi külastajad, nii üksikisikud kui ka külastajate rühmad, on ka külastajate rühmad on ka sel aastal arhiiviga lähemal tutvumiseks ametanud arhiivi vajadusteks summaksid, mis on võimaldanud arhiivi kogude või inventari täiendamist, üks Tartu Ülikooli omaaegne õppe-

jõud USA-s, hinnates kõrgelt arhiivi tegevust, on järjekindlalt aastate jooksul toetanud arhiivi töhosa summagaga.

Suurimaks üksikannusteks sel tegevusaastal oli üha kaaseestlane era-arhiiv, kogusummas ligi 60 kg, sisaldav väärtuslikku ja asendamatu käsikirjalist ja trükitud materjali. Mitmed rahvuskaaslastest Austraalias ja teistel mandritel saadi rohkelt arhiiv- ja muuseumi materjali ja eestikeelseid raamatuid, nende hulgas raamatuid mõeldud saajandi lõpet ja käesoleva saajandi algusest. Need kõik on praegu väljasaadetud Eestist suurend haruldused.

Arhiivi kogud kasvavad 1968. aastast alates eriti selleks chitatud tulekindlas hoones, paigutatuna terrasruulele. Peale välktrükkiseid on kõik muud trükkised katalogiseeritud ja kantud umbes 10 000 kaardile.

Nagu arhivaar rõhutab, et ole kogud veel kaugeltki täielikult läänest ilmunud eesti trükkisõnast, eriti aga teaduslike töhade osas, kus puudub veel üle tuhande tõe. Dr. Salasoo loodab, et need teadlased, kes oma tõe arhiivile ei ole veel saatnud, tead teadsi adressil: EESTI ARHIIV, c/o dr. H. Salasoo, 2 Water Street, LIDCOMBE, N.S.W. 2141 Austraalia.

VÄLJARÄND N. LIIDUST poliitiline manipulatsiooniojekt

Aastakümneid pärast N. Liidu loomist pole väljarändamine seal olnud mingi aktuaalne probleem, sest tegelikult oli väljarändamine hermeetiliselt suletud raudeesriidega, kust üks või teine inimene võis r minna ainult harukordadel. Kui väljarändamine N. Liidust pikapeale siiski päevakorda tõ mitte Nõukogude juhtkonna liberaalsusest, vaid tema soovist saada poliitilist kasu tehingud te arvel. Avamäng leidis aset aastal 1955, kui Saksa liidukantsler Adenauer külastas Moskva läbikäimise korraldamiseks Saksa Liiduvabariigi ja Nõukogude Liidu vahel nõudis s ning Ida-Preisimaalt ja Ida-Saksamaalt deporteeritud sakslaste vabaksandmist. Nõukogude lele nõudmisele vastu suuremalt jaolt, kuid mitte täiel määral, nagu hiljem selgus.

Jatkuvalt peeti N. Liidus kinni ligemalt sada tuhat sakslast, keda ametlikult tembeldati nõukogude kodanikeks. Järgnenud aastate jooksul said väga vähesed neist loa N. Liidust välja rännata "ühinemiseks oma perekondadega" Lääne-Saksamaal. Saksa päritoluga "nõukogude kodanike" väljarändamine muutus silmapaistvalt elavamaks alles 1970. aastast peale, nähtavasti seoses Saksa liidukantsleri Brandti nn. idapoliitika. 1971 kaavas väljarändajate arvu enam kui kolmekordseks, tõenäolikuult Bonni-Moskva sobimuse tagajärjel nn. jõe-mittekasutamise kohta.

Kulminatsioon sakslaste väljarändamises saabus 1972 sügisel, nimelt nädalail oktoobri lõpust kuni 19. novembrini, s.o. Lääne-Saksa parlamendi ümbervalimise päevani. Ent siitpeale kahanes väljarändajate arv andmine järsku, kuna Brandt oli valimistel võitnud ja seepärast polnud Nõukogude juhtkonnal enam vajadust oma clava kaubaga teha propagandat tema kasuks.

Bonni valitus on küll protesteerinud väljarändamise järsku piiramise puhul, kuna tema armetel on N. Liidus veel viiemalt nelkkümend tuhat sakslast, kes tahavad saad välja rännata, et ühineda oma perekondadega läänes. Bonni protestid on aga seni jäänud tagajärjeta.

Sakslaste kõrval moodustavad väljarändamises alal N. Liidust teise suurema rühmituse juudisose nõukogude kodaniku. Probleem muutus aktuaalseks alles 1971 algul, mil Nõukogude juhtkond hakkas andma juutidele väljarändajalubadusi avalisest suuremal määral. Seet saadik on juutide väljarändamine pidevalt kasvanud mõnda, et tänava tõiis nende arv üle kolmekümne tuhande. Motivatsioon on avaliselt olnud "ühinemine perekondadega Iisraelis". Aga tänava augustis tuli väljarändamises tingimust drastiliselt piiramine, kui akadeemilise haridusega isikute reisiload maksumatilt nii kõrgelt, et väga paljudel puudus lihtsalt võimalus seda tasuda.

Aga varsti enne USA presidendi ümbervalimisi novembri algul pehmendasid Nõukogude võimud tasapisi seda maksumoormat, mis eskätti oli mõeldud juutide väljarändamises takistamiseks, kuna just nemad olid suuremalt jaolt kõrgema haridusega.

Kremli järeleandmine oli kahtlemata tingitud välismaailma ägedast reaktsioonist väljarändamises pidurdamiskattele N. Liidust ebainimlikul viisil. Müne nädala jooksul

said paljud juudid väljarändada loa ilma et selle eest oleks olnud vaja midagi maksta. Aga niipea kui valimised Uhendriikides ja Lääne-Saksamaal olid mõõdas, hakkas N. Liidus kohe kehtima rangem kord.

Üksnes väljarändajate võimu et nõuti nüüd 400 rubla isiku kohta. Juutide peavad peale selle maksma veel 500 rubla lunastusrahana nende kutsumise eest nõukogude kodanike nimekirjast. Niiviisi nõutavale 900 rublale lisandub juutide osas erimaks N. Liidus saadud akadeemilise hariduse eest, vastavalt augustis kehtestatud määrustele. Erimaks võib tõusta mitmekümne tuhande kroonini, olenevalt akadeemilisest kraadist.

Nagu sellest nähtub, oli vahepeal

ne väljarändamises hõlbustamine N. Liidust tingitud ainult valimistest USA-s ja Saksa Liiduvabariigis, milledest Nõukogude juhtkond oli otseselt huvitatud. Väljarändamises küsimusega manipuleerides taotles Kremli ilmselt president Nixonil ja kantsler Brandtil toetamist oma huvides, s.o. eadapiste suhete arendamiseks USA ja Lääne-Saksamaaga. Mõlemate võidu tagajärjel võib N. Liit nüüd mitte ainult loobuda vahepealsest väljarändamises kergendamisest, vaid vastupidi, võtta veelgi rangema alandusliku suhte piiramiseks. Viimaste tendente kohaselt tulevat võid drastilisemad määrused kasutamisele eeloleval aastavahetusel.

A.K.

Spordiringvaade

SPORTIDLÄNGIST

Sport on kujunenud niivõrd suureks ühiskondlikuks teguriks, et sellega on juba ammu oma keel, rikas nii sõnavara kui ka fraseoloogiline poole. Lühikeste ajaga jõudis spordislang kõnekeelest kirjakeele, kus seda toetab spordiajakirjandus. Ja televisiooni ajastul on seda õpetatud ka neile, kes elavad väljaspool spordimaailma. Sellised on lood tõenäoliselt kõikides lääneriikides.

Eestiga on aga ligu hoopis teisiti. Kui okup. Eesti poolt kirjutatakse ühena, et väliseestlaste keel on 30-ndate aastate jäänusest, siis meie omalt poolt peame nentima, et praeguses Eestis on 30-ndate aastate spordislang enam-vähem välja surunud, ja midagi uut pole asemel tulnud. Igal juhul kinnitavad seda viidet Tallinnas ilmuva "Spordilehe" aastakäigud 1960-72.

Eesti kirjakeel on kvalifitseeritud keelemeeste töövili, ja sellepärast valvatakse õigekeelsuse küsimusi rangelt. Keeleteadlaste spordihuvist siis nähtavasti olenebki, kas lastakse spordil oma teed käia. Muudes keeltes on asjal hoopis teine käik. Spordislang areneb takistamatult ja pääseb vägagi hõpsasti ajalehete spordidiveergudele muudelegi veergudele, ka juhtkirja. Nii võid näiteks k.a. sügisel Rotteli riigikogu istungitil tõe- deda, et selle keelelisel pöörandil on suuri eeliseid.

Üle minnes näidetele, nendime kõigepealt, et nähtavasti kõigis läänemaailma keeltes leibid spordist võrsunud väljendeid, mida kasutatakse ka muus seoses. Kõige tuntumad peaksid olema terminid madallõök (poksist), punktivõit, lõpuspart ja üleastumine.

See sünnib, mida vahel kohtame eestikeelsetes sporditrikkides, on enamasti tavaline kõnekeel ja esmab kirjanikuks ka meie kirjanduse loominguks. Studeerides "Spordilehte", paneme tähele, kuivõrd healt koheldakse noormeesi teadlastest vähegi erindevaid jutust. Kasutatakse niimeit otsest määrat järele. Õigekeelsuse seisukohast on väärt ütlelda: jüri Tarmak, Müncheni kuld. Oigem on: Müncheni "kuld". Päris korrektne oleks aga: Müncheni olümpiamängude kuldmedalivõitja. Seevastu võib aga ütlelda, et Tarmak sai kulla ja Shapka sai baranka. Viimane on üks vähesed nõukogude-aegeid panuseid spordislangi rikastamiseks, tähendusest "lrukkuks läbi".

Võibolla olemeigi juba harjunud mõttega, et üksainus vorm on õige ja lubatud. Kui mõni spordiajakirjanik kirjutaks, et kõrgõhuspordiga vilnima kate läks luhta, läks metsa, läks moka, läks nurja, läks alla taaskyla, läks yett vedama vmt., siis luge-

jad kindlasti reageeriks selle vastu, sest nad teavad, et eesti keeles tuleb ütlelda, et viimane kate ebaõigestus. Lehe keel ei tohi olla halvem lugejate omast...

Aga missugune on siis okup. Eesti spordiajakirjanike keel? Jah, tänu keeleliste korrektorite suhte see on korrektiline. Ühe nõukogudeleku "spordislangi" näitena esitame mõned - sihilikult - valitud read. "Selle aja jooksul on 32-aastane ETKVL Kaudandusliku Inventari Tehase eksperimendal-instrumentaaltsehhil lukksepp tulnud neljal korral N. Liidu meistriks ringrajasõidus, seejuures lohm viimast aastat järjest." Või teine näide: "V.I. Lenini nim. Põlevikivõitluses Kombineeri tehnikoosakonna ülema asetäitja ja Kohtla-Järve jäähokisektsiooni esimese N. Kornsõve: Hoaja hakul ei võimud arvata, et "Keemik" tuleb tänava Eesti meistriks ja veel nii suure ülekaaluga."

Kuigi ajakirjanik peab olema kuris aktualsete stiilküsimustega, ei kavatse EPL-i spordikaastõuline loobuda oma "kärgunud 30-ndate aastate keelest". (EPL/AR)

Els Kaljot-Vaarmani stipendiumid

Eesti Kultuuri Koondive Kultuuri-fondi Toimkond teatab, et Sihtasutus Els Kaljot-Vaarmani stipendiumidele kandideerimise tähtpäevaks on määratud 20. jaanuar 1973. Otsus antakse teada EKK aastapäeval, 28. jaan. 1973.

Sihtasutus on moodustatud abikaasade Erich ja Els Kaljoti korrespondentse testamendi, mis tehtud 10. sept. 1965, eeskirjade kohaselt. Sihtasutuse eesmärgiks on stipendiumide abil toetada eesti noorsugu, kes enast nokaalimõisikale või selle õigluse-järglase poolt.

Kandideerijal palutakse lisada lühikest eluloolist andmed koos üle-vaatega õpingust ja senisest tegevusest ülalnimetatud aladel ning saata adressil: Eesti Kultuuri Koondive, Kultuuri-fond, Wallington, 32-1, Ni 24 Stockholm.

EKK Kultuuri-fondi Toimkond

■ Stockholmis sündis Marianne ja Riisjan Ränkile tütar.
● Heli Kujba Synchrones New Yorki osariigis sõitis "oma kulu ja kirjandega" Soome, et seal kunstil alal edasi õppida. Talle on abiks olnud Kerstu Mustonen-Hukki.

Rahutud vähemused Nõukogude Liidus

NEW YORK (VES) — Rahvuslikust ärkamisest Nõukogude Liidu nime kandvas rahvaste vanglas kirjutab ajakiri "U.S. News & World Report". Ajakiri ütleb, et mitte-venelased N. Liidus - ja neid on rohkem kui venelasi - on juba ammugi muutunud rahutuks. Leudus on mitmed end põletanud avalikult protestiks nõukogude režiimi vastu. Eestis, jatkab ajakiri, on suur tõus abortidegemises, mis on seoses seal valitseva lootusehuga. Ukrainas vene üksused tülustasid tänava suvel vähemalt kahel korral vastuhakkajaid. Kesk-Aasia "vabariikides" on käimas protsessid "hullugaanide" vastu, kes tegelikult on rahvusliku liikumise juhid. Peagu kõikides mitte-vene "vabariikides" esineb sabotaazhe ja huvi puudust töötamise vastu.

val avalikkuse ette viia probleemi, et kui konstitutsioon kindlustab igale sõna- ja koosseokute vabaduse, siis tuleks seda ka täita. Fütisik A. Sahharov seisib koos paari tosnna mõttekaaslega külma ilmaga paljastatud päi Moskvas Puskini mälestus-samba ees. Noid ei astud sealt küll minema, kuid politsei püüdis kasu-koolega iga "demonstranti". Miks asustati sel viisil Puskinit? — Puskini protesteeris tsaarirežiimi vastu, kes surus maha iga vaba mõttevalduse. uued punased tsaarid on sarnasugused vaba mõtte mahasurujad. Näib aga, et isegi 24 vaikiivat demonstranti ärritab punasäärne niivõrd, et nad pidid kohale saama politsei.

Liikumisi läbi raudeesriide

Okup. Eesti andmetel külastas Rootsi seoses veimna matustega Aleksander Tõkke Tallinnast.

Uus Meremaal on isa saanud külastada Erik Gunnar Ahas Tarumalt, Kanadas käis ema juures Tõnu Rein Kukki Tallinnast ja Julgosaavias on käinud Aurora Semper, kirjanik Semperi lesk. Idasaksamaal on käinud Ene Teder.

val avalikkuse ette viia probleemi, et kui konstitutsioon kindlustab igale sõna- ja koosseokute vabaduse, siis tuleks seda ka täita. Fütisik A. Sahharov seisib koos paari tosnna mõttekaaslega külma ilmaga paljastatud päi Moskvas Puskini mälestus-samba ees. Noid ei astud sealt küll minema, kuid politsei püüdis kasu-koolega iga "demonstranti". Miks asustati sel viisil Puskinit? — Puskini protesteeris tsaarirežiimi vastu, kes surus maha iga vaba mõttevalduse. uued punased tsaarid on sarnasugused vaba mõtte mahasurujad. Näib aga, et isegi 24 vaikiivat demonstranti ärritab punasäärne niivõrd, et nad pidid kohale saama politsei.

Akad. eksamid

Lundi ülikooli lõpetas fil. kand. astronoga Barbro Öun Hüsselholmist.

Tervitusi pühadeks ja uus-aastaks!

ERFKAUDU:
Rugold Jalakas perega, Eduard Lepisk perega, Paul A. Silvet.

REE KAUDU:
Oskar Bernadt perega, Helju ja Siim Broberg, perekond Estonius, Anne Ploom, Linda, Leonhard, Mari ja Peeter Tein, Ilmar Ussisoo pere, Joh. Vaigur abikaasaga, Alma ja Tarvo Vanatona.

August Jakobson perega, Mail Jams, Alma ja Mihkel Jams perega, Helga ja Ants Kipper, Kristof Lulla, Oskar Mertsin lastega, Johan Merimaa abikaasaga, Ailo Mikiver perega, Lembit Pella perega, Maare, Susan ja Heino Tomson, Bernhard ja Meta Tuiskvere, Wello ja Elvi Uuskyla, Leo Moks perega.

SALME PRUUDEN:

Kui raamatuid raiuti kirvega Okupantide "kultuuritöö" 1940

See oli 1940. a. varasügisel, ühel suvisel soojal põlkespaistelisel ennelõunal, kui astusin Ülikooli raamatukokku. Tahtmatult peatusin lävel, märkamatat edasi minna ja ust enese taga sulgeda. Sedavärgi ootamatult aj võigas oli pilt, mis mu silmi ees avenes. Kaks meest seisid suurte pakkude juures ja raiusid kirvestega raamatuid tükkideks. Madalatel järeldel istusid paar vanemat naist ja rebisid lehti puures. Siin-seal üle püürand lamas raamatuid korratult hunnukuis. Imelikul kombel on eriti meelde jäänud naiste laul valdiliselt seelikud, mille üle serva all piilus Ed. Laamanni "Eesti iseseisvuse sünnid". Kas pääses mõni raamat sel kombel? Esimesest jahmatuses tõinuses astusin mõne sammu edasi. Nägin, kuidas kirve all hävinesid Eesti ajalugu ja kehtunud lehtedega, üleni nahkase käidetud, mahukas raamat, võimalik, et mõni läbi sugupõlvede hoitud perekonnapiibel. Kurgus pigistas ja terves sisemuses hakkasin tundma iiveldust.

Lahkusin raamatukogust ja hulkusin tükk aega sihitult Toomemäe ringi. Nähtu, mis oli mu esimeseks kokkupuuteks kommunistliku töölisuuega, oli mind paisanud täiesti segi. Armastasin raamatut juba lapsepõlvast alates. Mu isal sajad vahetuse väikekalniku kohta oli küllaltki korralik raamatukogu. Ta luges järjekindlalt "Postimeest" ja tellis meie esimest kirjanduse ja perekonna ajakirja "Lindat". Minulle tellis "Lastelehte" juba enne, kui olin õppinud lugema. Meie kodu polnud mingi erand vaid üks paljude hulgas. Mäletan, et teisteski taludes, kellega läbi käisime, oli raamatuid, neid laenati vastastikku lugemiseks ja nende üle kõneldi. Seda ei teinud mitte talurahvas ükski. Mäletan teinijad, kellel oli Anna Haava "Luuletused". Tüdrukud, kui seal üldiselt moes oma "laulukud" — kladed, millesse kas üksteiselt või trükitud luuletuskogudest kirjutati maha nii lauldavaid laule, kui meeldivaid luuletusi. Igatahes kõneles seegi huvist kirjanduse vastu. Üks raamatute ostjate ja lugejate jaoks eesti raamat saanud ilmutada, ega pühitseda oma 300-astat juubelil. Nüüd aga tulid vaevalt lugema õppinud "tõblad", kes oma harimatuse katteks öid iga teise sõnana kasutama "kultuura" ja "kulturno", oma hävitusõõga meile kultuuri tooma! Olin vihane, hinga põhjani solvunud ja masendatud ühtlasi.

Kavasades nähtu trükisõnasa jäädustada tulevasele üriajale pöördusün täiendavate andmete saamiseks Peeter Jürgensi poole, kellest teadsin, et ta tollal oli Ülikooli raamatukogu teenistuses. Temal sain vastuse, kus ta kirjutab: "Raamatuid toodi kokku nii avallikudest kui ka Ülikooli teaduskondade raamatukogudest. Suures ülikooli raamatukogus leidunud samasulised raamatud jäid aga puutumata. Neid enam ei laenutatud, võidi aga kasutada uurimistööde jaoks, muidugi vastavalt loal. Kokkuveetud raamatud koondati tühja ruumi, mida raamatukogu personal kasutas suitsetamise toana, sest mujal oli suitsetamine keelatud. Mäletan, et raamatukogu juhataja, Fr. Puksoo, vaatas kokkuveetud raamatuid läbi ja arvatavasti võttis need välja mis raamatukogul puudusid või olid haruldused. Kui palju ta leidis, ei tea, aga kindlasti mõndagi, sest kokku toodi raamatuid eraraamatukogudest, eriti arreteeritud avaliku elu tegelaste omadest. Osa puurustatud raamatuid põletati raamatukogu keskküttes. Kas neid ka fabriivabrikusse veeti nagu M. Jürma mainib, ei mäleta. Kui palju raamatuid hävitati, kahjuks ei tea. Raamatute hävitamine kestis tükk aega. Punaused vallandasid minu septembris 1940 ja nii pole mul teada, mis hiljem juhtus."

Hävitamisele kuulunud raamatute kirjutajad M. Jürma, kes kõnes oleval ajalõul töötas Tallinna Kesksaamatukogus, "Endine EV Haridusministeeriumi Teataja mis ümber nimetatil ENSV Rahvakomissariadi Teatajaks ... hakkas nüüd avaldama keelustatud raamatute nimestikke, mis jätkus kogu okupatsioonijaja. Raamatukogudest tulid kõrvaldada kõik kommunistivastased teosed ja rahvuslik kirjandus nagu Eesti ajalugu, Eesti Vabadussõda, "Eesti Entsüklopeedia" köited, mis kõnelesid Eesti ajaloolist ja rahvuslikust vöitlusest, rahvusmeelne ilukirjandus, valgete venelaste kirjandus, memuaariteosed, mis öid seoses Eesti rahvuslike sündmustega ja ajalõrkedega jpm." (Koguteos "Eesti riik ja rahvas teises maailmasõjas.")

Teadlikuna trükisõnasa mõjuvõimetus okupatsioonil valitus kiires korras hävitama raamatuid. Sama kiiresti kadusid ka Vabadussõja mälestussambad. Kommunistlik kord tahtis ja tahab praeguseni eestlaste mälust kustutada kõik, mis kõneleb Eesti iseseisvusest. See peaks olema meile õpetuseks, et teeksime kõik võimaliku poliitikalise trükisõnasa püüranduse säilitamiseks, teiest küljest mõjuvõimsaks vahendiks rahvuspoliitilises töös, mis eestikeelse trükisõnasa pole üldse mõeldav, Olles ausad peame tunnustama, et meie majanduslik ootkord keskmiselt on tubisti parem kui see oli sajandi vahetusel eestlastel kodemaal. See võimaldab ja kohustab. (EH).

raas hävitama raamatuid. Sama kiiresti kadusid ka Vabadussõja mälestussambad. Kommunistlik kord tahtis ja tahab praeguseni eestlaste mälust kustutada kõik, mis kõneleb Eesti iseseisvusest. See peaks olema meile õpetuseks, et teeksime kõik võimaliku poliitikalise trükisõnasa püüranduse säilitamiseks, teiest küljest mõjuvõimsaks vahendiks rahvuspoliitilises töös, mis eestikeelse trükisõnasa pole üldse mõeldav, Olles ausad peame tunnustama, et meie majanduslik ootkord keskmiselt on tubisti parem kui see oli sajandi vahetusel eestlastel kodemaal. See võimaldab ja kohustab. (EH).

Salme Pruuden, kirjutise autor, oli tunnustajaks, kuidas kirvestega hävitati eesti ajalugu raamatute näol.

Chicago toimumud simulaanmaal, mida andis suurmeister Paul Keres oli ameeriklaste seas tema vastasteks ameeriklane Paul Nurme, 1940-da aasta Pärnu meister.

Vene-Rootsi keskustelud Tallinnas

Tallinnas korraldati Nõukogude-Rootsi kaubandussümposiumi, millest võtsid osa Rootsi suurte firmade juhtivad tegelased ning Eesti, Läti ja Leedu riikliku ja koöperatiivkaubanduse töötajad, teatasid Tallinna lehed. Käsitleti jaekaubanduse organiseerimist ostjaskonnas huvides. Tervitussõnad sümposiumi avamisel oli ütelnud Rootsi Eksporühingu direktor A. Myrby. Sümposiumi esimene järk oli Moskvas toimunud oktoobri lõpupäevil, kui Rootsi majandusdelegatsioon oli seal kaubalepete eelõid tegemas. Tallinna koguneti 1. nov, ajalahete järgi kuulati seal ära ettekindeld Rootsia kooperatiivkaubavahetuse arendamise väljaviatkest kuni 1980. aastani, kaupluste sisustamisest jms. Muide Rootsi Ühistegevusliit ekspordib N. Liitu kaubanduslikku inventarit ja seeni sinna saadetud kassamastinatega on mõned ka Eestisse läinud.

Kuidas kulgeb nädalalõpp "eesti linnas" Lakewoodis

Lakewood (EPL) — Järvest ja metsadest on see linn oma nime saanud ja kuigi Thanksgiving Day rubymängus naaberlinnale ja ürgvaenlasele Toms Riverile armetult kaotati — 40-0 — on Lakewood eestlaste hulgas üsna hästi tuntud. Siin ja ümberkaudseis maosades elab eestlaste kuuesaja ümber ja nad on siia ehitatud oma seltsimaja, kiriku, arhiivihooned, rajanud spordi- ja peovaljaku ning laagripilast koos koonelega. Eesti seltsis on liikmeid kolmsad ja sel aastal on võim naiste käes, nimelt on seltsi juhatuses abiesimeheks meed — kõik teised juhatuseliikmed on naised alates esinaine Virve Pustromiga. Ja näib, et see on olnud lakewoodlastel päris õnnelik mõte anda vöim korrats naiste kätte, sest sel sügisel on etteõvetud palju uudiseid asju ja iga nädalalõpul juhtub sel sinajas midagi.

Uue juhatus algatusel serveeritakse reede õhtul seltsimajas sojaja toitu ja see jõde on saanud üsna populaarseks. Öde jooksul käib sealt läbi 50-60 sõjajat, kes võivad valida herne-suppile lisaks kas kapsarulle või lambapraadi ja eine lõpetada jalgjaga ning kohvi ja koogiga.

Hind kokku kolm ja pool dollarit. Kes soovib vöib keldrikorraldast avustat baarist tuua prae kõrvale öul või ükskõik mis drinki. Jutuajamist segab pisut pillimees oma mänguga kuna kõrvalasutus saalish harjutavad noored rahvatantsijad. All baaris on kõik seinäärised laud bridzhiklubi käsutades, nad mängivad seal oma iganädalast roundi.

Drink baaris maksab ainult 60 senti ja see on odavam kui kusagil mujal ning seetõttu ehk öul kõik puik-kuik istujaid täis ja on seisjaidki. Kõrvaltõas on korraldat lugemislusid ja selle kõrvälruumis on avatud raamatukogu. Uudisimulik nagu ma olen lehtisin kõigepealt läbi ajalahed.

Seal on kuu aega vanad "Meie Elu" ja "Vaba Eestlane" (Toronto) "Vöitleja" (Saksamaa), paar süvist "Teatajat" (Stockholm). Ajakirjade varnas näen "Meie tee" (New York) numbreid ja ühte äraeksinud "Tulimulda" (Lundi). Raamatukogu ruumis on kaks daami kes laenuatjate soove rahuldavad. Ma peaksin öieti küsima kui palju raamatuid kogus on ja kui suur on laenuatjate arv, aga ma ei taha laenuatjaid praegu segada.

Pealegi tean, et kogus on neil palju dublette ja triplette, nii et nad eelmisel nädalal tegid odava väljamüügi ja müüsid ära kaks sada raamatut viiskümmend senti tükk, et teha ruumi ja saada raha uute raamatute ostmiseks.

Laupäeva hommikupooleks on väljakuulutat talgud seltsimaja ümbruse korramiseks, aga vihma sajab ja kohale oli tulnud ainult kaks meest ja need ei jõudnud küll kuigi palju lehti kokku riisuda. Ka pealelõunaks väljakuulutat "Rumage Sa-

le" (kodustes korjatud üllileigse kraami müük) ebaõnnestub ägeda saju tõttu, kuigi leian sealt head narmastõude tüüpüksid mis maksavad ainult viiskümmend senti, ja milliseid ma olen ammu tahtnud.

Õhtul on Torontost kohalesõitnud Abel Lee kunstinaitus ja loeng. Tal on väljapanna 32 monotüüpial hindadega 30-200 dollarit ja ta räägib teemal "Kunstilooming ja kriitika" kuid teda kuulama on tulnud ainult kaks kümmend inimest, kes siiski ostavad kokku üheksa kunstiõest.

Pühapäeval on teadagi jumalateenistus oma kirikus ja sellest võtab osa sadakond inimest ja kuni koguduse mailing on juba teinud jõuluvõru, siis on peale jumalateenistust ühtine eime koguduse saalis ja tule sellel läheb kiriku heaks. Kell kolm on seltsimajas Ameerika eestlaste Rahvuskomitee kahekümnenda aastapäeva puhul koosviibimina. Istutakse laudades ja kohvi ning selle kõrvase eest hoolitseb Naisingr.

Lakewoodist on Rahvuskomiteesse valitud neli meest: Harry Must, Juhhan Simonson, Heinz Riivald ja Harry Verder, neist kuuluvad H. Must ja J. Simonson ka Rahvuskomitee ju-

hatusse. Kohale on sõitnud ka Rahvuskomitee laekur Johannes Koort. Juhhan Simonson ütleb oma avasõnas, et on küll esimene kord kui Rahvuskomitee pöördub seltsilist õva oma valijate poole, et esitada kase ajaleid ning kuulata valijate reaktsioone.

Väljajad on küll kokkutulnud ainult mõningad üle kolmekümne aja nad kuulavad tänuilikut J. Simonsoni ettekannet välisvöitluse võimalust ja Harry Musta mõtteid organisatsioonide tööst. Harry Verder räägib noorte probleemidest ja Heinz Riivald Laulab noore pianisti Rita Rikka saatel mõned meeldivad laulud.

Sõna võtab ka Johannes Koort, kes ütleb, et Rahvuskomitee tulu aastal on 18 tuhat dollarit ja ta eestlaste läheb rahvusliikuse tegevusse 14 tuhat ja et kogu tegevus sõitult sellest kuipalju raha komiteel kasutada on. Seepärast üllatab Naisingri esinaine Vaike Kiini ja annab laekurile üle kinnise ümbriku, milles on kohvilauast saadud tulu. See meeldib kõigile ja paneb ka punkti õhtule ja kogu nädalalõule.

EKS

Lakewoodi muusikaperekond Heinz (tenor) ja Asta (pianist) Riivald.

Spordiringvaade

ROOTSI EESTLASTE SPORDIAASTA 1972

Aasta jooksul on EPL-i veergudel ära toodud mitmesuguseid saavutusi eri spordialadel. Suuremate sündmuste puhul on tehtud reportaaze, vahel on tutvustatud mõnda spordiklubi või silmapaisvatamat sportlast, ja harvemini on avaldatud tabelleidki. Rootsi eestlased on võistelnud väga erinevatel spordialadel, kuid ikkagi võib rääkida "eesti aladest" ja muudest, mille harrajastjad meie hulgas peaaegu ei leidugi. Endiselt populaarsed on korvpall ja võrkpall, samuti kergejõustik. Ent millised on Rootsi eestlaste suurimad saavutused aastal 1972?

Kõigepealt meenub Mats Mikivieri lihitamine jalgratta seljas. Ta kuulus Rootsi neljalikmelisse juunioride meeskonda, kes tuli Põhjala meistri-võistlustel (JNM) teisele kohale, ja individuaalses järjestuses oli Mikivier viies. Rootsi juunioride meistri-võistlustel (JSM) oli ta ühisstartidga sõidus neljas ja 50 km temposõidus kaheksas.

Rootsi meistritiitlini on tänava ain-sana jõudnud tennisängija Mikael Kirs, kes Västeråsi kolmeliikmelises meeskonnas koosseisus võitis seriamängu. Laiemale publikule sai ta tutv-tavaks Rootsi juunioride meistri-võistlustel (JSM), kus ta pääses finaali. Ei tohi ka unustada Valter Saari-st, kes kuulub Rootsi purjetajate paremikku. Kahjuks ei esine tema

klass OK-jõllid olümpiakavas. Rootsi võistlustel on ta tihti ölnud võiduka, ja kõige silmapaisvatamaks saavutuseks on tema vöit rahvusvahelises konkursis Kiel-regatiil.

Harvemini esineval alal, allveespordi, tuli Rein Käärik Põhjala meistri-võistlustel (NM) allveeskudjalajate K-klassis hõbemedalile koos oma rootslasest paarimehaga. Täpsumorien-teerumises tuli Käärik individuaalselt kümnendaks.

Kõrgemast klassist on ka pallispor-tide meistrisarjades eestlased. Korvpallis on I sarjas mänginud Kalju Letmaa (Brännkyrka) ja Aho Rebas (Högbo), võrkpallis Toomas Neiman (Eskilstuna FF) ja värvapallis Marje Tui (Drott), Stefan Kalfve (IFK Malmö) ja Jaan Kuus (GDV Lidingö).

Meeskoonaspordides on sügispoolestart röömu valmistanud Narva SK korvpallurite edu II sarjas (27 regist-reeritud mängijat!) eestlaste rohkakar-vuline osavöit Lidingö-jooksust (15 meest) ja noorte laskurite (19 vöist-lejat) tubli esinemine ülemaailmsete Eesti Päevade laskevöistlustel.

Samast üritusest Torontost pärineb ka suurin pettumus, nimelt Rootsi eestlaste "seljapööramine" vöistluste-kergejõustikus (1 osavöitja) ja ujumises (samuti 1 osavöitja). Väljajää-mine on ilmselt tingitud sellest, et meie kergejõustiklased ja uujad pole organiseeritud. Kes võtaks neid oma hoolde alla? (EPL:AR)

KARINI kroonika:

Külas kauges täienduskoolis

Eesti kasvatuses Amerikas

LOS ANGELES (EPL) — Ühel novembrikuu laupäeva hommikul kui temperatuur Celsuse järgi ümber arvestades on 25 kraadi ja päike sirab meelitalv sinifavaes, külastan Los Angelese Eesti Täienduskooli sinnes Eesti Majas. Siin kuulub jooksuüdinat ning suures saalis lastehääl, kes laulavad "Läbi sahvava lume sõidab saanik..." Mõlten endamisi, et ei kei kui paljud nendest seda ütelt lund näinud ongi, kuigi tean, et lähedal asuvates mägedes on toredad suusatamisvõimalusi, midapaljud eesti perekonnad ka ohtrasti ära kasutavad. Ning hiljem toimuva jõulunäidendi proovi ajal on pakasest ja lumest üige palju juttu.

Täienduskoool, mis siin linnas töötab juba 20 aastat, toob kokku tänavu 48 eesti noort vanuses 2 kuni 11, kusjuures lasteaias on 18 last. Õppetöö toimub kaks korda kuus laupäeviti kella 9-13-ni. Kogu organisatsioon on vabatahtlik, õpetajateks on lastevanemad, enamuses aga õpetajakutsega või pedagoogiliselt sobiva akadeemiliselt haridusega. Sel aastal juhatab Eesti Täienduskooli blond, emaliku olemisega Karin Nukk, kahe väikeselapse ema ja ameerika diplomiga kutseline kooliõpetaja. Kool majandab ennast ainult lastevanemate ja haldetööliste kaasmaalaste ühisel jõul. Kogu organisatsioon lasub, peale õpetajate ennatalsagava töe. Lastevanemate komitee õul. Laekuriks on energiline Heino Nurmberg, kelle kolm teismelist last on kooli juba lõpetanud ja 7. a. pesamuna Arnold kolmandas klassis.

Raha korjatavate ennetajate ja kutsjuures tervitajate-annetajate nimed nüguasult illustreeritud kooli jõulupuule kutselisele kirjutatakse. "Vare-mali oldi mii tavalisel korjandussead" jutuustab hr. Nurmberg, "siis tuli kokku ainult 200 dollarit. Mõõdu-maal aastal alustasime ilusa tervituse-hega ja saime kokku 832 dollarit. Praegu on koolil 400 dollarilise re-servi." Tänu annetustele on koolil nüüd paljudamasaparaat ja eesti tähtedega kirjutusmasin.

Alustan oma "koolipäeva" peal-kulajana 6. klassis, kus parajasti käib lugemistund Asta Liivoja juhti-misel, kes hakkas samade lastega seitsme aasta eest lasteaias peale. Kaksikud, 11-aastased Steven ja Pee-

Los Angelese väenuskooli õpetajad. Vasakult Malle Tael, Ursula Kodas, Karin Nukk (juhataja), Asta Liivoja ja Luige Lill (autori foto).

ter Liivoja, õpivad oma ema klassis. Lugemikuks on Toronto E. Täienduskoooli väljaandes Ilme Ivandi lõbus lugu "Pargi" tootide saunas käimise-st inglise keeles kiripub seletama, nagu vallatu 11. a. Väino Kodas, keda eraldi istuma tuleb panna, saab ta kobe kõva küsi eest keeles rääki-da. Õpilased saavad ka töölehe peörd-sõnadega, mida kodus tuleb läbi töö-tada ja kahe nädala pärast ette näi-data.

Vaheajal ajan pisut juttu 10.a. Olav Padjusega, kes hiljem jõulunäi-dendi proovis on päris vanameheli-k jõuluvana. Ta kannab "Boy Scouts of America" emblemi oma vormipuu-sil ja ütleb, et õppida on tavapise koolitöö kõrvalt küll palju — ta elab Westchesteris ja käib Cowan Avenue koolis — aga sõnu ei sega ta kumma-ski keeles mitte. Aga kodusõppimist on palju — eriti ta oma "päris" koo-lis.

Suures saalis, kus laulutund Los Angelese EELK koguduse pastor Rein Negro klaveri saatel on lõppe-nud, käib tund kaheis eriklassis ja eri nurgas korrata. Kolmanda väike-se, kolme õpilasega klassi juhatatakse on raamatukogunduse magister Lui-ge Lii, kelle 7.a. tütar Lia õpib ka siin. Juturamatukus on siin ka mei-le, kesgeneratsioonile, tuntuud lugu Jaanitussist, sipelgast, teost, rohitrit-sust ja põrnikast, kes suure kärbese-scene all vihmavarju otsisid, ent kärmikonna poolt ära aeti. Ka siin on lastel õpetaja poolt valmistatud töö-leht küsimustega. Näiteks: Mida tä-hendab "teen jalgad alla" või "Kui sul oleks võimalik olla selle juu loo-maks, kes tahaksid sa olla juu loo-maks. Pr. Lill parandab teda, sest ta kipub hääldama "olla" hispaania-li-kult "ola".

Neljas klass teises salvi nurgas loeb Helga Nõu "Rundulist röövlit", mis kõigile väga meeldib. Juhatatakse on pr. Karin Nukk, kes raamatule li-saks sen kokku ise grammatilisi har-jutusi töölehel.

Suure vaheaja veedan väikesel päi-kesepealises kooliõuel, kus pika pingi peal lapsed harerases istudes sõõvada oma väikevaid ja juovad ka-asatoodud mahlapundelid tühaks. Siin on ka mõned lastevanemad, kes pik-kade vahemaade tõttu ei juua edasi-tegasi sõiti, vaid veedavad vaba lau-

päeva ennelõuna E. Majas. Siin on riigitenduse professor Rein Taapee-ra, University of California, Irvine Campus, kes toimetab ka raudeerisi-vede tagust valgustatud uudiste-bulle-tääni "Estonian Events", mis hõlmab kogu Baltikumi. Kõik tema kolm last on laupäeviti eesti koolis, poeg lasteaias.

Sinnes lasteaias pere suures nn. "rahvatantsijate saalis", on sel aastal suur, kokku 18 mudilast, jagunedes kolme rühma. Eriklassi moodustavad segagabieluliste lapsed, kes kodus ei räägi eesti keelt ja seda siin õpivad suuliselt pr. Ursel Rovelli juhtimisel. "Nendega on eriti palju tegemist", ütleb ta. Tähti ja sõnu õpitakse vi-suaalselt — mängides. Teises rühmas käivad juba rohkem eesti keelt väi-davad lapsed, kuna kolmanda grupi, moodustavad mudilaste mängurühm. Kasvatajateks on Liina Erens, elu-kutselt laboratooriumi assistent ja gümnaasiumi õpilane Elna Padjus. Lastega tööd juhatab pr. Ursula Ko-das, kes seda tööd tegei juu Saksamaal, Augsburgi laagris. Palju rõhku pannakse siin mängudele, joostimise-le, värvimisele ja kleppimistöödele.

Kooli õppekavas on muidu vanuse-le vastav õpetus: eesti keele lugemi-ne ja kirjutamine, mateaditus, ajaluu, usuõpetus, laulmine ja rahvatants-nes lend. Õpetajad on kaheksa, kaa-saarvaldud pastor Rein Negro.

Huvitav on jälleida ka jõulunäi-dendi proovi, mis jõuluvanal ja igasugu metsloomadel on palju tegemist. "Jõuluhõntu" Tagalaanes" on kirjutatud Ilme Ivand Torontois, mis tuleb esitamisele kooli jõulupuul 19. det-sembril. Kostüümid õmblevad laste-mad ise ja juba silmanis stidpabe-rist osavasti meisterdatud kobeavad pruune oravasaabid. Oravaid mängivad lasteaias kasvandikud, karusid 6. klassi õpilased. Lõulud on saadud metsloomadel on palju tegemist. "Elas metsas mationu". Hca kuju an-disid suurte ilmekate silmade ja lehvi-tavate kätega õkkuil Steven Tael 5. klassist, kelle ema Malle Tael on ka koolis õpetajaks. Vanem poeg on tal juba kooli lõpetanud, kuna noorim on lasteaias. Siin on ka ilga tegemist mitme põlvkonnaga. Rebasena imu-ta 6. klassi õpilane Alary Piibe hääid näitlejaneant, samuti ta õde No-rra, kes edeva põlluhilmele väga õde-väsi keerutat tantsutaktis oma pik-ka saba, mida teolgikult tal veel pol-nudki. Vantamata pikale koolipäeva-le ei tunnud lapsed väsimust ega nu-risenud kui jõulupõimikut ikka ja jälle korralti. Lõpuks kajas "Kõll on kenna kelguga hangest alla lasta", kuna väljas säras päike ja palmiook-stel hüplesid pisikesed kolibrid.

KARIN SAARSEN

Austraalia orienteerub

itta uue rezhiimi all

Tööerakond võitjaks

ADELAIDE (EPL kirjasaatjal) — Üleilatulise parlamendi valimistel, mis leidsid Austraalias aset 2. skp., sai tüüerakond teatavasti suure võidu osaliseks, saades rohkem häälil, kui julgus isegi loota. Kooskõlas sellega saavutas ta tunduva enamuse uues parlamendis ja on astumas samme uue valituse moodustamiseks. Enamuse täpne suurus ei ole veel küll teada, kuna hääletajad ei ole veel arvestanud.

Valimistel lüüa saanud liberaalide erakond on olnud võimul vahetpidamata 23 aastat, nimelt alates 1949 a. detsembrist, millal tollaegne tööerakonna valituse eesotsas peaminister Chiffleyga sai valimistel lüüasaamise osaliseks.

Asjastele valimistele paljud vaatasid vastu tõsise murega, kuna tööerakonna juht Gough Whitlam andis oma poliitilises programmis, konstruktivsete majanduslike ja sotsiaalhoolduslike lubaduste kõrval, ka elu-võrad lubadusi riigikaitse ja väi-spoliitika alal, milliste teostamine moodapäsematul astaks Austraalia kaitsetusse olukorda.

Hoollimata nende küsimuste tähtsusest Austraalia tuleviku seisukohalt tööerakonna valimiskampania hargnes eranditult majanduslike ja sotsiaalhoolduslike küsimuste ümber (mil alal võistlevad erakonnad püüsid üksteist üle trumbata, kuid tööerakond oskas siiski rohkem pakkuada), väi-spoliitika ja riigikaitse küsimusi mendi välkides üle, nagu ei oleks need asjad mainimise väär-tki. Liberaalid astasid oma valimistõ-vides küll suurt rõhku hädaohule, mida G. Whitlami programmi riigi-kaitse ja väi-spoliitika alal tooks Austraaliale, kuid need hoiatused, nagu näha, langesid kurtidele kõrva-dele. Ja see pole ka õieti ütlatav, kuna Austraalia läibliotke inimene neile aladele ei mõtle ja neist ka kui-gi palju ei hooli. Teda huvitavad ai-nult oma isikliku heaolu küsimused.

Üheks liberaalide lüüasaamise põhjuseks olid tüüerakondlised tõi-sed vead, mida nende valituse tegi mõõduvad aastal majanduspoliitika alal viitluses inflatsioon vastu ja millede mõju annab end veelgi tunda hoollimata korduvate korrek-tiivsaamudele.

Teiseks põhjuseks näib olevat seni-se peaministri William McMahon'i vähene mõjuvus isikusena. Kõneheh-na on ta kehv ja avalikkudle esi-nemisel, eriti televisiooni ees, ei jät-a riigjuhi omadustega mehe muljet. Selles kõiges on ta täielikuks vastan-diks oma võistlejale G. Whitlamile, kes oma mõjuva väljumise, domineeri-va isikusena, hea kõnelemisvõime ja vaba esinimisega televisioonikaame-rate ees jätb teda täiel määral var-ju. Pealegi tegi W. McMahon oma valimiskõnedes suuri taktilisi vigu-d, kuid kõigi puuduste kõrval ta on tõu-hu tõmese ja suure vastutustunde-ga inimene.

Võis loota, et vastutustundeld lubadused, mis leidsid G. Whitlami välimisprogrammi kõnes riigi-kaitse ja väi-spoliitika alal, on teh-tud üksnes demagoogilistel motiivi-del ja et neid ei mõeldud täsiselt. End näidid on sõgunud, et neid lu-badusi on mõeldud siiski vägagi tä-siselt.

Nimelt kohe valimistulemest tea-da saamisel kihutas G. Whitlam Can-berrasse asudes oma sellekohaste va-limislubaduste täitmisle, ilma et oleks isegi ära oodanud peaministri vormilist ülevõtmist ja uue va-lituse moodustamist. Nii ta ise kui ka see osa ta kabinetist, mis on juba koos, on arendamas Canberrasse tege-vust kõigil rindel.

Nii astus ta otsekohase samme kõi-gi deseritõrjete vahetamiseks vang-lasid, saates sellekohase nõude kind-ral-kuuberneerile, kellele kuning-anna esindajana see prerogatiiv kuulub. Ühtlasi kavatab ta sõjami-nister vahustada sõjaväeteenustu-se veel enne jõulupäevi suurema osa suundaega teenivaid noori, de-

● Sundbybergis kuulutati abiellu-ajana maha Lars-Håkan Johansson ja Helvi Atteman.

mobiliseeri-levaks mä-kalitsevõim-gaund.

Samuti or-se teatel ettevalmistused Puna-Hiina kiirets eed jure tunnustamiseks ja diplomaatiliste vahekorjade lõpetami-seks Taiwaniga.

G. Whitlam olevatki juba astunud ajakirjanduse teatel ühenduse kom-munistliku Hiina valitusega Austraalia saatkonna kaudu Pariisis ja ta isiklik "dr. Kissinger" (dr. S. Fitzger-ald), kellega koos ta läis mõni aeg tagasi Hiinas Mao-Tse-Tung ja Tshu-En-Lai jutul, olevat juba kokku pakkinud oma reisijatu, et lenna-ta Pekingi esimesel sellekohasel märguandel. G. Whitlam kuuldavasti loo-dab viia Austraalia saatkonna Taiwa-ni Pekingi kohe uue aasta algul.

Kokkuvõttes peab ütlemä, et muu-datuste tuuled hakkasid juba hoog-salt puhuma üle Austraalia kuigi va-limised toimusid ainult kolm päeva tagasi. Neis tuules nii paljudki siin maal ühnevad oma tunnetes ja mõt-tes N.S.W. osariigi peaminister sir Robert Askina, kes ütles valimiste järele: "Rahvas on oma sõna ütelnud. Nüüd jääb üle vaid üks asi — palvetada Austraalia eest."

Nende muudatuste suhtes kõige rohkem paneb pead vangutama see asjaolu, et asju, nagu seda on sun-dväesteenistuse kaotamine, mis põhisea-duse järele kuulub parlamendi kom-petentsil, tahetakse läbi viia admini-stratiivsel viisil. Kas ei tähenda see totalitaarsuse tendentsi, mis viitab diktatuuri ohule?

L. TRETT

Meremeeste

karjäärid

Eesti Meremees jutustab, et eesti laevadel on mitmed tekimeeskonna liikmed õnnunud lõpuks vastavateks laevaohvitserideks.

Etienne TILK, kes sõitis aastaküm-neid madrusena ja pootsmanina meie laevadel, palgati mõni aeg tagasi teiseks tüürimeheks üle eesti lae-vaile. Ta on töötanud uuel kohal, juba kaua aega.

Joonas Endel KELK, keda samuti tunni kui tublit tekimeest ja pootsma-ni, ülandati tüürimeheks veidi va-rem ja ta töötab este viimast and-me kohaselt moodas mootorlaevas, täites seal esimese tüürimehe vastu-tusrikkaid ülesandeid.

Julius KUUSIK tegi järeu hüppe meeskonnalikmete hulgast juhtkonna koosseisu juba viiekuhnedate aastate lõppuul ja ta töötab ka praegu tüürimehena. Eeltoodud ni-mestik ei ole täielik; on neid, kes merekooll lõpetamise järele on jätku-nud karjääri harilikus korras, on neid, kes töötavad teistes kaubalaevastikkudes jne.

METSAKODU
ÜHDISMAA

POSTIARVE 69 4771 FALKÖPING

VABAÕHUPIIRKOND EESTI
SKAUTLIKELE NOORTELE

ELADA LOOTUSEST

Helmi Mäelo: Homme päev. Romaan. Eesti Kirjanike Kooperatiiv. Lund, 1972.

Helmi Mäelo on käesoleva viienda köitega lõpule viinud nelja supupõlvkonnamaa eesti talu Nõukogu- ja see vaest see talu ääkiiki üli-

... Jõega on nende mitmesuguste ajajärkude olude kujutamisel ajalooline väärtus. Olude kujutamise ei piirdu ainult talumiljööga, vaid selle kõrval maalitakse mõjuv pilt valla-vaestemajast ja siirdutakse linna, Tartusse, kus saame ülatuliseks sissevaidetud nihiisti jõuka keskklassi kui ka kehvikute elusse. Hiljem viivad tegevuse harud ka Tallinna ja koos eesti vabatahtlikega Soome.

Ajastunduste valgustamise kõrval aga on suurteoses rikkalikult seda, mis on ajatu ja väärtus omaette — inimeste kujutamist. Helmi Mäelo on loonud hulga tugevaid omapäraste meeldejäävaid kujusid. Sargi atkabit sellega, et mõisa- ja taluori Kange-Krõõt viib oma vallailest ja vastu-tahtmist snadud lapsnäpüskust ristimisele. Krõõda tüve, peanagu mehlik väline kuju, rüetis, kehva tödu-palakese närimine, kogu olek ja mõt, milles ilmneb tema viha ja alan-dustunne lapse pärast, teebus ja hale-duse lapse vastu, hirm ja häbi kirik-ustanemataks. See on nii tugev ja terav, et selle võiks avaldada ka omaette jutustuseks. Nisama unusta-matu on siin, kus seccama Kange-Krõõt väljarändajaid takistama tul-nud vene ratsasandarmi hobuse sel-jast maha kitsab ja jalgedega tallab siis raudu pannakse ja hobuse saha külge seotuna ära veetakse. Tuleb aeg, kus ära küüditatakse ka tema tüdritütar Juuli ja selle tütar Elvi. Autori kujundamine jõuab edasi Kange-Krõõda tütar, õnnetu Väike-Krõõt, tema isa, mustlaspõl-ses Jürss, Vabadussõja invaliid Pujula-Juhan, rikas linnapõrjell Simeon, ha-liduse ja andekust europallitüks peenenud heitliku meeloga ja suu-remeele südamega Elvi, tundlik ja kompleksidega Jaan ja väga suur hulk teisi, nii näiteks vallavaestema ja asukad.

Keskseks luteriiks aga on saanud Juuli. Ka espool nimetatud tegelad-est on nii võidulise komplisiteeritud, aga kõige rohkem on seda Juuli. Okva talu leskperenaisena on ta vä-hehaaval oma sise- ja välisvõitluses läbi võidelnud ja seisab seal võimsa-na, jagamatu, ainsake senduseks armastus Okva talu ja selle pärjaja, poeg Reimu vastu, alateadlikult soo-see kohusetundega "oma vere" täht. Okva sugulsiel vastu, kuhu ta mit-mekordsest (juba Kange-Krõõda ja Väike-Krõõda kaudu) kuulub. Niit-kaule on tegevuse viinud sarja eemiseid kütud "Oma veri", "Võõras veri", "Kaerdsõlmed" ja "Teised tuu-led", mille lõpus Juuli koos tütar El- viga küüditatakse.

Romaanil "Homme päev" on vaheldu-misi kaks tegevuskohta: Timi asunduse kolhoos Siberis Obi jõe piirkonnas ja Okva talu, episoodil- selt ka Udva koolimaja ja vallamaja. Aeg sisaldab aastaid 1942-1968. Siberi osas on peakujuks Okva perenaine Juuli. Peamiselt tema kaudu antakse pilt küüditatute elust, mille kohta autor on hooliga kirjallike ja suuli- si andmeid kogunud. Kirjelised on rohketel piisajadega tõttu väga eluühed- dased. Saame teada, missugust tööd nägised teevad ja millistes tingimus- tes, mis neil seljas ja jalas on, mida nad söövad, kus ja kuidas nad elav- ad. Võimalik, et just naiskirjaniku- na olnud kõigeke selleks etuli silma ja huvi rõõmu ja lootuse aegadeks kolhoosis on "Saksa-Vene sõja algus ja Stalin surm. Aga sõjaaeg oli aina ägenevate normide nõudmise tõttu ka raske naljaaeg.

Eelmistes köidetes tähelepanvaks kirjanuduslikeks kujuks tõsund Juuli edasikujuandamine jätkub käesolevas romaanis: Pärast esimese aasta meele-

masendust võtab ta oma elu nii-ütel- da enda kätte ja ehitab ühe vene va- namehe kaasabil seedripalkidest ma- ja, et pakkuda paremat peavarju oma hoolcalustele — tütar Elville ja noorele Aimele. Ehitada tuli muidugi kolhoosistõõ kõrvalt, ja tööpäev oli niisugune: "Timis oli ajanäitajaks päike. Niipea kui see tõusis, ruttasid inimesed tööle. Pealaele paistmise ajal peeti lõunatundi ja taiga taha la- skumisel tõtati töötama oma maalapi- kesele. Öö algas, kui jalad tundusid tinapakkudena, kui kätes ei olnud enam jõudu ja söba langes silmale enne asemele heitmist." Maja ehitam- ine on liigutav oma üksikasjades. Juuli raiub vundamenti sügavuse külmmuud soisesse maapinda, segab väljakaevatud muilla sõnnikuga, tam- biib jalgedega sitkeks. Sellest saav- vundament. Taigas metsatööll olles võtavad nad koos venelasega igal õh- tul ühe seetri maha, laasivad okkest ja liibivad koorest puhtaks, saevad parajateks palkideks ja veavad endi- järele koju. Iga seina tõstetud palk- raneb rinna paisuma uhkustundest. Lämpäki, seeditruu tüve kannab ta koju omal turjal, kaevab talle la- bidaga paraga aseme ja sobitab sel- lesse puujändriku "nagu magava lapse pehmete patjade vahele". Üks nõuab ta nii kõrge, et inimene va- ralt võiks sisse astuda. Pottsepp- röövib ta niisugust ahju, nagu mälet- vast vaestemajapäevilt — koldega- ra, "mille ees oli tuhkhaud, kuhu tõed tõmmata, kus võib kartuleid ja muudki küpsetada, ja kui oleks raud- koda ja pada, siis ka suppi keeta." Suureks raskuseks on asjaolu, et raha eest ei taha kedagi midagi teha ega anda, aga kodumaalt kaasatoo- dud esemed on juba ammu millevahi- lümber vahetatud. Juuli kasvatab oma maalapi kartuleid. "Saja seem- nepabula eest maksis suurrätikuga, üks anti pealekauba".

Autor kujutab seda kõike asjalik- ul ja konkreetselt, ilma Juuli ha- letsemata. Juuli ei halesse emast ka- ise. Ta mõtles küll endistele aegade- le, aga talle ei meeldinud, kui teised nendest rääkisid. Ta peab enesest- mõistatavaks toetuda ainult enesele ja kanda vastutust ka teiste eest. Näidühirmust nutva tütarlapse Urve- päitab ta rahumena, surub enda na- jale ja ütleb! "Kui Okva perenaise- on, siis jätkub ka sinule... küll jät- kub ka sinule!" Okva perenaise sil- moga vaatab ta ka kolhoosi põide, tunneb rõõmu viljakavust, muret ja pahameelt teravilja koristamise hil- nemisesist määrustel juhulml kinnipi- dades tõttu. Ta saab vihaskeks, kui talle öeldakse, et see kõik pole tema asi. "Juuli hing mürtas. Külm kõ- venes. Ta seisatas nurme ääres ja kuulas kõrte nuttu ning ta enda pal- geid mõõda veeresid pisarad."

Solzhenitsõnile loetakse suureks teeneks, et ta nõukogude rezhimi- lundust paljastavais romaaniides kujut- ab tühtlasi ka inimese truukisjäämist oma inimväärtusele ja iseenesele kõig- sig tingimustes. Meie kirjanduses väl- jendub selline hoiak Okva talu peren- naisel Juulis. Autor ei ole teda kunagi kuidagi idealiseerinud. Ta on näi- danud teda vahel liigigi vanameesce- na, umbusklikuna uue aja moodide, noorte inimeste "kerkluse" ja "edeve- se" suhtes, ägedana vastukäivuste pu- hu, tühti karmi sõnaga, et oma tun- deid varjata. Aga ta on kogu aja ol- nud inimese, kellele võid midagi ehi- tada, truu oma paremale äratundmi- sele enese ja teiste suhtes. Autor üt- leb tema kohta: "Ta teadis vaid, et elu peab olema uteski oludes ja nendeski looma hõmsel".

Okva osas on vaatlusväli samasugu- ne: üldolukord ja üksikisikud. Usk kord hävitab kõik vana, aga ei ole võimeline asendada seda millegi paremaga. Ilmneb võimumeeste asja- tundmatus, lausa rumalus, aga ne- madki on seotud kohapeal sobimatute määrustel tüümisega. Siingi on ku- jutamisviisi konkreetselt üksikasjalik- ne. Nelja inimilpöve kestel üheshari- tud ja jõukuse viidud Okva talu laastati põhjalikult. "Künni ja külvit- ei peetud nondel maadel enam vajali- kuks: las jääda loomadele sööda- maaksi!" Ka: teistes taludes oli süü-

hulk põllumaad jäänud eelmisel sügi- sel kündmata ega saanud ka kevadel vajalikku harimist. "Ja lõpuks juht- us, et seegi, mis oli kaevatud, jäi osaliselt kõrre otsa linnukesi oota- ma". Taludest baasidesse kokkuvee- tud tööriistade ja masinate mõned osad olid kaasa võtmata jäänud, uued masinad läksid asjatundmatul käitsemisel rikki, ametlikke paran- dajaid tuli nädalate viisi oodata, bensiini saamine nõudis paberlikku asjaajamist. Leiba ei tohtud kodus küpsetada ja ei olnud selleks jahugi. "Alevi vabrik ei jõudnud küpsetada rahva vajaduseks. Mõnikord päev otsa sabas seisja tuli koju tühjade käte ja valutava südamega". Häda sunni hakkas rahvas end "muustal" toilitustama. Eramojandipidajad "ku- lakud" elasid kolhoosnikust hoopis paremini. Nad tõttasid ka õsiti oma põldudel ja aitasid üksteist. Täitev- komitee palavikulistel koosolekutel pandi kolhoosi vaestemist nende süüks ja tõsteti makse, aga sellest hoolimata jäi nende elamistase kol- hoosnikute omast kõrgemaks. Nagu teada, lõppes vägikaitsevõimene uue suure küüditamisega märtsis 1949.

Udva valla rahvast suuremaks kogu- sus näeme koolimajas miitingul, kus rõhitud vaikuses jälle vaadatakse uue korra väliseid märke. "Vana ka- teedri üli oli heidetud veripunane kangas, kollase viisnurga ja sirp-va- sra embleemiga nurgas. Katedri taga seinal, endise Pätsi pildi asemel rippus nüüd poole suurem vurrude- ga mees, keda nimetati Staliniks". Mõneti lõbusaks kujuneb kogunenim- e Stalini surma puhul. Nõukogude ametlike tegelaste kujutamisel, olgu Eestis või Siberis, ei ole autor alati üle saanud kiusatusesest neid aera- vääristada või värvida nad liiga must- taks.

Okva talu inimestest kerlib tähele- pandavaks kirjanuduslikeks kujuks sulasena ja senine saunakambri- asukas Alma, kes nüüd on pandud talu hooldekass. Nagu perenaine Juuli, nii on temagi läbi käinud isiklik- kust puhastustelust ja enese lõpik- kult leidnud, ja nagu Juuli, nii tun- neb endiselt vastust. Ta usub "õigu- sesse" ja see annab talle suure julgu- se ka võimumeestele tööt ütelida ja küünle ning hammastega kaista Okva talu vana, sest see ju kuulub perenaisele, keda ta siiralt koju oo- tab ja südamilikult vastu võtab, kui see kord sünnib. Ta on kolhoosis ai- nus, kes kellegi tahtmisele ei alistu. Võiks imestada, et ta oma "sotsiaal- sest alamuseisundist" lahti ei saa. Aga kas saabki? See istub veres. Peasi on, et Alma ise tunneb end sisemiselt vaba inimesena, kes võib valida oma loomuliku mõistuse ja sooja südame järgi.

Romaan lõpeb mõjuva pildiga. Juu- li ja Elvi jõuavad Siberist koju. Juuli on talu loovimisele nii masenda- tud, et kaotab mitmeks päevaks elu- jõu. See, mis ta rääib, ei ole tema Okva. Aga ta ei oleks Juuli, kui ta ei koguks end uueks aiguseks. Ühel hommikul tõuseb ta enne kukke ja koitu ja teeb uue ringkäigu. Lohaki- le jäetud põld tuleb üles harida ja kokkuvõrtenud hooned uuesti ehi- tatega ja ta ise jõuab ka veel, kui kätte võtab. Hea tunne täidab ta hinge, kui päikese vajudes metsa taha ronkade parved ammust ajast tuntud kisa ja kõraga üle Okva len- davad. Nemand on truukis jäänud, nad tulid nagu vanasti. "See on siiski Okva, naeratas ta endamisi".

Romaanisari on kirjutatud sooja ja kaasatundava südamega, aga ilma sentimentalusest, mehelist ja tegevus- li, suures osas detailiselt isikliku aine- tundmisega, mis tähendab, et niisuguseid romaane edaspidi vahet- enam ei ole võimalik kirjutada. Tä- helepandav on kujutatud elumahl, huumusmuulast võrumisem, mida koh- tame veel ainult Mälgu ja Mägi eesti- tialinelistes romaaniides ja Uibopuu ja Lindsaare külanõuvelides. Kodu- maa nüüdseis nua-ainelists teostes valitseb isesugune kuivus ja steriil- sus.

Helmi Mäelo lõpetab oma eesti talu saatust kirjeldava romaani sarja.

Hüdroelektrijaam ehitati, loodus hävis, siis jaam likvideeriti

Maastike — ja üldse looduse — hävitajana Eestis esineb riik (Moskva plaane realiseeriv süsteem). Ajakirjades ilmuvad Eesti loodusteadlaste kirjutised näitavad, et hävitatakse isegi nn. maastikulisi keelu- ja kaitsealaid, nagu on seda näiteks Ahja jõe ürgorg.

Broshüüris "Ahja jõe ürgorg" (Tallinn 1972) kirjutab akadeemik E. Kumari Ahja jõe kohta, et see on "jõgi, kus veel hilises minevikus salapärase kultuuri Saasaare kärestik". Selle salapärase kohina hävitas Saasaare paisjärve moodustamine Kiidjärve-Taevaskoja vahele, kus kivise sängi- ga ja rohketega kärestikuga Ahja jõgi meenutas jõge mägismaal.

Saasaare kärestiku kirjelduses näitab E. Kumari, et "Eesti suurimaks ja kaunimaks kärestikuks oli kuni 1951. aastani Ahja jõel Taevaskojas, Väikese Taevaskoja kaljust pool kilomeetrit ülesvoolu kohisenud Saasaare kärestik. See oli tükkike tükkisest mäestikujõe, mis oma ürgse iluga ületas tunduvalt teisi meie vabariigi kärestikke. Lisaks sellele oli Saasaare kärestik ainulaadne teadusliku väärtusega. Selle kärestiku ja Kiidjärve-Taevaskoja vahelise Ahja jõe osa kadu on kurvemad pealtükk meie looduskaitses ajaloos", sest nüüd osas selle Eesti lüsumaa kärestiku kohal mitteõttavat Saasaare hüdroelektrijaam ja selle äravoolu kana- lid.

Üks aastast 1936 pärinev kirjeldus näitab, et Saasaare kärestik oli im- bes 200 m pikkune ja jõe laius küün- dis seal 30 meetrit. Jõesängi põhi oli kaetud arvutute rändrahnude ja väikesed munakatega, mis pärinesid Saasaare piirkonna muistest, mattu- nud ürguure moreenist. Maapinna suure languse tõttu oli voolukiirus- seks kärestikul 3 m sekundis.

Kärestiku ülemises osas paiknes 20 m pikkune ja ligi 10 m laiune saare- ke — Saasaar, millel kasvadis vanad kõrged kuused. Otselik taustaks kõige sellele oli jõe vascul kaldal kõrguud savikast moreenist koosnev Savimäe paljand tema harjal kasvava samblarikka okasmetsaga.

Saasaare hüdroelektrijaam ehitati Moskva küsil. Jaam valmis detsem- bris 1952. Mets raiuti maha ürguure lammi (loodava paisjärve alal) üles- voolu Kuni Palanumiesi. Savimäe paljandist võeti kruusa ehitusmater- jalliks, samuti kasutati kõik kärestik- kus olevad kivid tammi ehitamiseks.

Romaanisarja lõpp jääb lahtiseks nuga tüelises eluski. Osa Okva inime- si on kodumal, osa Siberis, osa pa- galuses. Nad kõik loodavad komsela püevale.

HELMII ELLER

Ehitama käsutati sinna kommunisti- ku noored.

Äravaloolkanali ja paisjärve massiive tammi valmimisist süvendati veebruar- is 1953 ka endise Saasaare kärestiku voolusängi kanaliks, mille kaldale ku- hjusid vormitud savi- ja kruusaväl- lid, mis ei taimeunud aastate vält- tel. Alles 1961 lükati need kruusaväl- lid tasaseks ja loodi seepea eeldused jõekallaste edasiseks kujundamiseks, mis alles ootab lahendamist.

Sellele lisab E. Kumari veel, et meie vabariigi maastiku üks kaunim ja ületamatu teadusliku väärtusega kärestik toodi õhvriski majanduslike- le kanallustele, mis hiljem osutusid lihinõuagilikuks.

Rajatava Saasaare hüdroelektrijaama paisjärve maa-alal raiuti ürguure lammi mets peanagu kuni Kiidjärve- ni maha. Paisjärve põhja jõel lõpu- tud künnikustul, mis paljastatud veelanguse puhul veel praegugi. Pais- järve laius olevat 100-200 meetrit, sügavus 3-8 meetrit. Paisjärve up- tas oma voogudes kõik jõe madala- mad kaldakallid ja hiivapaljandid. Ka Osemäe kuulus koobas jäi üle- nisti vette.

Samuti kadusid jõeoru ületajama- ssega kõik Saasaare-Kiidjärve vaheli- sed kärestikul ja jõekallaste allikad sügavale vee alla. Ühtlasi algas vette või pooleniis vee alla mattunud pal- jandite murenemine.

Et Saasaare hüdroelektrijaam "ei õigustanud oma olemasolu" (nii üteli- daks ametlikus seletuses), siis "lik- videeriti ta mõne aasta eest ja jõe- le ehitatud hoone konserveeriti. Kõos hoonelega eksisteerib edasi hüdro- elektrijaama endine tamm ja selle taga asuv paisjärve." Rahvas aga nõudvat nüüd Saasaare paisjärve likvideerimist ja Taevaskoja-Kiidjär- ve vahelise ürguure taastamist selle endises maastikulises ilus. Nii kõnele- vat sellest sissekandend Taevaskoja Looduskaitse paviljoni külasiraama- tusse. (EPL/LTE).

Kulukas kontsert

TORONTO (EPL) — Suurefirma- dialiis kontserdil korraldab 14. detsem- brial Toronto Eesti Meeskoor Massey hiigelhallis, kus esinevad kaasa ka simfooniorkester USA- sti Rochesterist Taavo Vikerhans ju- hatusel ja küllalispaistest Käbi Lare- teli Rootsiist. Arvestatakse umbes 50.000 krooniliste kuludega.

Simfooniorkester esitab Eduard Tubina uue üheksanda simfoonia. Et küllusid tasa saada on kallemaid pileteid müügil hinnaga 35 kroonv.

Evald Mänd: Kas müüt või ime? Kirjanduslikke marginaale

undus on laks. Ait tegelased vahel võõna, ena-

masti ikka, et seda rangelt maha teha. Nii palju paguluses ilmunud teostest satub siiski salapäraselt inimeste kätte, et lihtsast vaikimisest pole küllalt. Lugejad on sellest teadlikud, et vabas maailmas ilmub järjekindlalt eestikeelseid teoseid ja et mitmed neist on ka teistesse keeltesse tõlgitud. Teatakse ka, et nende hulgas on teoseid, mis on avastanud, nihhasti proosas, kui ka luules, eesti kirjandusele uusi alasid. Nii intensiivne on huvi mõne teose vastu kodumaal, et craviisil on katsutud autoritelt nende kohta teateid hankida. Ametlik kriitika on seda huvi nüüd ka kasutanud müüdi nimetusega.

Sellisel kõneleb sellest keegi Ants Saar "Sirbis ja Vasaras", pealkirjastades oma artikli: "Uhe müüdi seaduspärane lõpp". Kirjutises kuulutatakse pagulas kirjandusele surmatõus.

Lugejatele, kes iga kuu mõne uue teose oma riivile asetavad, tuleb see surmateade muidugi üllatusena. Mulle meenutab see juttu Mark Twainist, kes tema kohta ajakirjanduses ilmunud vab surmateatele avalikult vastas: "Teade minu surmast on väga tugevasti liialdatud".

Artikli autor põhjendab oma seisukohta sellega, et vabas maailmas teostetud kirjanikest on mitmed juba manalasse varisenud ja teised on jõudmas ikka, mil loominguine töö muutub küsitavaks. Surm ei tee muidugi vahet ei kodumaiste ega ka paguluses elavate vaimuinimeste vahel. Meie tunneme kurbust, lugedes mustaga randistatud nimesid "Loomingu" veergudel, sest iga loova inimeste kaotus eesti kultuuripõllul on meie kõigi kaotus. Valusalt tabab meid ka iga surmateade siinpool eraldatavalt piiri, sest nimesid, nagu F. Tuglas, August Sang, Gustav Suits, Henrik Visnapuu, August Gailit ja mitmed teised kuuluvad meile kõigile, vaatamata sellele, kus nad oma viimastel eluaastatel tegutsesid.

Poliitilised ja geograafilised koordinaadid ei muuda meie rahvust ega kultuurilist lojalteeti. Iga surmateate puhul meenuvad meile John Donne sõnad kalmeleheldest: "Meie keegi pole saar, vaid osa kontinendist. Seltepeparast ära küsi: "Kellele lõitakse keelt? Sest seda lõitakse sinule". Iga surm võtab ka meie elust lõikakese kaasa.

Uu võrnavast, et keegi sellest rõõmu tunneb. Kõos John Gunther'iga tahaksime hüüda: "Surm, ära ole uhke!"

Vanusega on lugu veelgi keerulisem. Sest loominguist energiat ei mööda mitte niivõrd aastatega, kui sisenisse pingega. Nagu surmgi teeb ka vananemine oma tööd mõlemalpool piiri, loominguine tegevus oleb aga igast kirjanikust individuaalselt. Budd Schulberg kurdab oma ärajalumund teoses: "The Four Season of Success", et ameerika kirjanike loomisvõime kahanevat juba küpses keelses, enne kui nad jõuaks isegi ületada 50. aasta piiri. Näiteks toob

ta F. Scott Fitzgeraldi, Sinclair Lewisi ja teisi. Ent kirjanduslugu kõneleb ka inimestest, kes alles küpses eas löid oma suurteosed.

Loominguine ahtrus näib siiski rohkem jälitavat kommunistlikus maailmas elavaid kirjanikke, kui neid kes elavad siinpool piiri. Miks seal muidu tuleb igal kongressil kirjanikke sarjata ja loominguine sundida. Täies ulatuses romaane ilmub Eestis üsna harva, mõnel aastal vaid kaks või kolm. Asjata otsid nende hulgast aga mõnda, millele võiks enustada jäädavalt kohta eesti kultuuriloo.

Paguluses on aga ilmunud teoseid, mis jäävad kindlasti eesti kirjanduse raudvara hulka. Niipea kui nende autorid on surnud, asuvad eritadlased neid "kultuuriliselt ümber hindama", nagu seda on juba tehtud mitme manalasse varisenud kirjanikuga.

Kui teoste kunstilise tasemega ei saa kiidelda, siis tehakse seda tavaliselt nende tiraazhidega. Suurtest tiraazhidesse kodumaal on üha juttu ja ka sellest tunneme meie rõõmu. Kuid oleks siiski ekslik arvata, et see johtub suurest kultuurilisest rüüst või kirjanduslikust huvist. Raamatuid ostetakse ikka rohkesti siis, kui muud kaupa pole kuskilt saada. Raamatubiis algas Eestis juba Saksa okupatsiooni ajal ja see jätkub kindlasti senikaua, kui võimud ei arvesta rahva tarbimisvajadustega.

Tõeline kultuurijänu esineb siiski rohkem paguluses kui kodumaal. Milliga muidu seletada seda, et esimestel pagulassatetel, mil inimestel oli uue elu alustamisega tuhat muret, võisime meie kirjastada raamatuid, mille tiraazhid ütlesid isegi vabas Eestis ilmunud teoste trükiaru kuni viiekordselt. Ja teoste ilmunine jätkub ikkagi veel ja neid osetatakse pidevalt kuigi raamaturiivulid on juba tulvil kirjandust täis.

Agas mitte kõik ilmunud teosed ei tuga ka kodumaal müügil. Partiprogrammilised raamatuid pakutakse seal sunniviisil, aga neid on ikka veel riivult tõlbumas.

Ja millega seletada seda, et kõige otstavamaks kirjanduseks on ikkagi veel loomsusvõime teoste kordustrüki?

Kommunistlikud arvustajad väidavad ikka, et teosed, mis juba kümne aastat tagasi ilmunud, seisavad laos ja pakutakse odavamüügil. Tegelikult on sellistel müütidel saadaval vaid üksikuid teoseid. Mitmed varem ilmunud teosed on juba kujunenud rariiteedeks, mida otsitakse taga ja nõutakse kirjetal autoritelt.

Sisuliselt ründab paguluses elavaid kirjanikke eriti just Endel Sõgel, kel vaatamata ta kultuurilisele küündimatussele näib olevat antud otsustav sõna kirjanduslikes küsimustes. Oma ajakajalises raamatus, "Kirjandusloo lehekülgedel", vaatleb ta mõnda ilmunud teost, laskumata aga nende kirjanduslikule hindamisele.

Eriti taunib ta nn. "jumalatoimise" suunda meie paguluses ilmunud kirjanduses. Sarjata saavad kaesolevate ridade autoriga koos ka August Mäik, Bernard Kangro ja mitmed teised. Noormüürid ei jää ilma ka Marie Under. Millist E. Sõgel aga ei näi teadlik olevat on see, et religioosne tunnetus on olnud üheks maailmakirjanduse põhijooneks. Suurt kirjandusteost ei saa luua ilma suure ja üldinimliku probleemita. Ent nihhastavasti ei ulata E. Sõgeli teadmised nii kaugele.

Ta pole vist isegi sellest teadlik, et nihhasti Leo Tolstol, kui ka Feodor Dostojevski suurteosed tegelevad usuliste probleemidega. Ning muidugi ka mitte seda, et Solzhenitsini pöörvõru korduvalt tagasi usuliste väärtuste maailma.

Oleks siiski palju kohasem, kui meie ei kõneleks ei ühe müüdi jatkumisest või surmast, vaid üllatavalt imest. Sest kahtlemata tuleb pagulus-

Evald Mänd (Ain Kalmas).

kirjanduse tekkimist ja jätkumist just sellest aspektist vaadelda.

Nähtus, et üks väike rahvakilluke, mis on paisatud laiali üle vee kontinendi, on kutsunud oma kultuurilistest vajadust rahuldamiseks ellu kirjandusliku tegevuse, mis on andnud maailmale nii palju väärtuseid, jääb kahtlemata Eesti kultuurilõukku kui üks suurimaid võite ja üllatavaid imesid.

Ja kuna see tegevus ikkagi veel pääst veeandada aastat jätkub, on kahekordne ime. (VES).

Külastage
EESTI MAJA
WALLING. 34-1

● Uueaasta-vastuvõtt

Vana-aasta õhtul, 31. detsembril algusega kl. 20.30 vana aasta ärasaamtine ja uueaasta vastuvõtt. Jõululaud. Tantsuks duo. Suupeeäse kr. 50 (mille sees on lauajook, kohvi ja klaas vahuvini). Tellida tel. 21 81 34. Kõik teretulnud!

● Lahtiolek pühade puhul.

Eesti Maja oli pühade vahelaj sulatud — kuni 27. detsembrini. Suletud on Eesti Maja ka 1. jaanuari pühapäeval ning Kolmekuningapäeval 6. ja 7. jaanuaril. Kohvik on avatud ka 2.-5. jaanuarini iga päev kl. 12-18, kusjuures võib saada kohvi, völeibu ja kerget suupist. Alates 8. jaanuarist on Eesti Maja avatud nagu tavalliselt.

● Ettetellimised

Palutakse aegsasti ruume tellida kevadhooaja üritusteks, sest juba praegu on rohkesti tellimisi ja reserveerimisi.

● Uus aasta

Eesti Maja tänab kõiki külastajaid möödunud aasta eest ja soovib kõigile kaaseestlastele head uut aastat!

Toetus Balti arhiivile

Narhõrõsi Sihtasutus jagas üldkasulikele ja teaduslikele asutustele, institutsioonidele ja isikutele toetusi. Toetusi oli määratud ka Balti Arhiivi tegevuseks.

BALDER JAANI veste: IDEETOOJA

Head inimesed tulevad ja pakuvad mulle häid ideid. Alati ei tule see nende heast südamest. Tahavad mind ära kasutada, rakendada niiteldid oma ideede teinistusse. Mõni teeb seda kirja teel, teine peab targemaks külla tulla ja isiklikult oma mõtteid esad anda. Arvab, et niivõisi saab mind kindlaminu mõjutada.

Üks vanahärra käis mind üle vaatamas. See on huvitav, et ükski noor ei ole mind liies otsinud. Uute ideede eluviisest unistavad mõned vanad. See härra oli ka unenduste eest võitleja. Ta alustas oma juttu sõnadega:

"Teie peaksite selle vastu kirjutama. Vaadake praegu kaupluses akendel jõuluvanasi. Nad kõik on valged!"

"Jah, habemed ka valged," olin ma ta väitega nõus.

"Habemed võivad valged olla, see ei tee väga, aga et jõuluvana ise on valged, see on suur ülekohtus meie himas, kus ometi on nii palju musti elanikke."

Nisugune oli selle vanahärra otsus. Ülekohtus! Mäna ütlesin: "Jõuluvana ei tee kellelegi ülekohtu. Tema toob kotiga kingitusi ja..."

"Valge mees toob kotiga kingitusi... Mis mulle nisugune asi mustade laste õrna hinge jätab" kiisis mu küllaline.

Mäna seda ei teadnud. Tema ütles:

"Nad peavad uskuma, et valge mees on suur heategija. Aga kuhu jääb siis nende oma heategija, usk mustade oma kingitussektori? Kui nad sellest ilma jäävad, siis hakkab nende enestunde alaväärsuse all kannatama."

Tal väbis õigus olla. Aga ma ei saanud aru, miksa ta minu juurde tuli. Asi sai kohe selgeks. Ta ütles:

"Ma tahan õigust. Kirjutage selvest. Miks ei või valgesse perekonda musta näoga jõuluvana tulla?"

"Ega selles midagi uut ole," vastasin ma, vähendades nende sõnadega tülisli ja uhkust oma leidlikkuse üle. "Möödunud aastal jutusid üks neeger, kuidas laps teha vastu võitleid kui ta jõuluvana siin ja seal käis. Ta ütles, et mustad lapsed on teda rohkem karinud kui valged. Mälemad olnud hirmul, aga mustad rohkem kui valged."

"Harjumata asi," vastas vanahärra. "Meie peame rohkem musti jõuluvanasid rakendama, siis harjuvad lapsed nendega ära."

Mäna olen konservatiivne inimene, mulle ta juht hästi ei meeldinud. Kiisisin:

"Miks teie seda minule räägite te pealgi niisuguse etteheitva tooniga?"

"Ta vastas: "Sellest on vähe, kui vestemees nalja teeb. Ta peab ka tõsisjadedest kirjutama. Teie lähete alati tõsisest probleemidest mööda. Mäda teie näiteks olete kirjutanud naiste õiguste kaitses?"

Ma ei osanud selle peale midagi kosti. Pidin ütleva, et nende õigused ei valja minu kaitses, kuid kartsin, et ta peab seda jätile naljaks. Väikisin.

"Teie ei ole ühiksti oma vestes jõuluvana naistest kirjutanud. Kas teie tõesti arvate, et ta on poissmees?"

Ma vastasin: "Et ta poissmees ei ole, see sai mulle selgeks juba siis, kui olin põlvpeikkune poisike. Nägin, et laulatusõrmas oli tal sõrmed."

"Noh, nii. See on siis slege. Aga miks tõrutakse jõuluvana proua nii tagaplaanile, et mitte midagi temast ei kuul?? Kogu maailm räägib jõuluvanast, tema

Uus doktor

Harvardi ülikoolis USA-s kaitses doktori väitekirja võrdleva kirjanduse alal ja saavutas PhD kraadi Ülle Lewes-Laaman, sünd. 1942 Tallinnas.

Ta isa Karl E. Allik viidi sõjaväelaseks N. Venesse enne Ülle sündi. Põgenenud koos ema, vanema ja tüdrukläände ja veetnud põgenikuaastad Saksamaal, abiellus ta ema J. Laamaniga, kes adopteeris Ülle. Lõpetanud 1960 Buffalos keskkooli valediktoriaarina, valiti ta Betty Crocker "Home-maker of the year". Ta sai I auhinna üleameerikalisel inglise keele õpetajate ühingu lühijuttude võistlusel. 1964 lõpetas ta stipendiadina BA kraadiga Cornellil ülikooli inglise keele ja kirjanduse alal magna cum laude. 1965 lõpetas ta stipendiadina Harvardi magistrikraadiga võrdleva kirjanduse alal. Ta eriala on rahvaluu ja keskaja kirjandus. Jatkanud teaduslikku tööd võrdleva kirjanduslool alal Harvardis, nõutakse seal doktorandit viie aasta oskust, milleks Ülle Laamanil olid eesti, saksa, prantsuse, inglise ja ladina ning ilksaks hispaania keel.

On huvitav lisada, et Ülle ema Ella Laaman, neiuana Vaher, kes lõpetanud Tallinna tütarlaste kommersi-gümnaasiumi ja siis Naissildu Sotsiaalselttööd kasvatades viit last, lõpetas 14. mail magistrikraadiga New Yorgi osariigi ülikooli Buffalos sotsiaaltöö alal.

"Kas sa laenad mulle ühe krooni trammi jaoks?"

"Mul on kahjuks ainult kahekümnene."

"Anna, siis tuleb sõita taksoga."

Väike Anna-Maria sai aritmeetika kodutööd ees kahe. Kodus lohutab ta ema:

"Ära muretse, ema, sa ei olnud täna sinis, kes kahe sai."

Leinateateid

Hamiltonis, Kanadas, suri 6. detsembril mag. pharm. Karl Theodor Puusepp, sünd. 5. septembril 1902 Tartus.

Torontos suri 6. detsembril Maria Kalm, sünd. 5. märtsil 1885.

Eestis suri 29. septembril Hans Põit.

Londonis, Inglismaal, suri 29. novembril Anna Linde, n-a Mäger, sünd. 6. detsembril 1887 Pärnemaal.

New Jersey, USA-s suri Auri Pohlak, n-a Vassili.

Kui Hindrey reisis Stockholmi Vanu matkakirju uuesti lugedes

Pole teada, kas need kaks eesti poissi, keda seminarijuhataja Forse-lius Rootsi ajal kuningale Stockhol-mis näha tõi, ei oma õppeasutusele, mis asus Ioonapool tookordset Tartut ja mille asukohta iseseisvuse ajal tä-histas mälestuskivi, oma muljeid kir-jari panid. Kuigi nad kuninga käest oma tubliduse eest said kuldraha.

Sel juhul on esimene dokumentee-riitud eestikeelne reisekirja Stockhol-misi kirjutatud sadakond aastat taga-si, kui ärkusagedes tegelased K. A. Herman ja tema sõber Jürman käi-sid Stockholmis. Oma reisekohata, mis raudteel ulatus ka Uppsalasse, pida-sid nad Eesti Kirjameeste Seltsis et-tekaned ning see toodi ära ka Seltsi aastaraamatus. Nende reisekirja ilmus uuesti paarkümmend aastat tagasi ajalehes "Stockholms-Tidningen Est-lastele". See oli võrdlemisi mõnus lu-gemine, kaetud aastate paatinaga. Näiteks kohanime Djurgården tõi-sid nad eesti keelde "Elajate aed". Rongisõidul Uppsalasse riivas nende kersekt meelt, et rootsi talumeestel olid kaasas koduetaud viina ankrud, millest siis proovi võeti ja sordi head-ust võrreldi. Eestis talupoegadel vabu viinajamisse õigust teatavasti ei olnud, see kuulus mõisale.

EESTI AJAKIRJANIK KIMBATUSES

Eesti kultuuriloo üks huvitavamaid ja värvikamaid kujusid, Karl August Hindrey, vestekirjaniku varjunimega Hoia Ronk (mis oli võetud Eesti-Läti piirimaal raudtee ülesõidukohal veidi kohmakalt formuleeritud hoiatussildi järgi, mis pidi hoiatama rongi eest), sõi'sis aastal 1914 laevaga Riiasit Kopenhaageni, et eeda teed mööda jõu-da Pariisi. Kirjanik Eduard Väile elas tookord maapagulasena Kopenhaagenis, Hindrey otis ta üles Val-by cestiinas. "Ajastime jaitu, sellest ja teisest ja kodumaal asjadest umbes tuud aega. Kirjanik on terve, päält-näha värske ja oma eluga Kopenhaa-genis rahul," võis ta kodumale oma ajalehele raporteerida.

Hindrey sõitis raudteel edasi Parii-si, kus tookord ligi neliakümmene kunstnik ja ajakirjanik töötas, külas-tas muuseumi ja hingas kosmopoliit-set õhku. Pärast kunstipiingitud Pe-terburis ja Münchenis oli ta Pariisis viibinud juba kümne aastat varem, enne kui ta Tartusse saabus Jaan Tõ-nissoni juurde "Postimehe" kaastööli-seks, kunsti- ja teatrikirjutikuna ning asutas pilkenajakirja "Sädemed". Siis kuni aastani 1904, oli Hindrey esime-si eesti kultuurisiksuks, kes Pariisi, "maailma pealinna" kaudu, nägi laia maailma.

Aastal 1914 aga oli Pariisis tekkinud juba väike eesti koloonia, kuhu kuulus näiteks skulptor Jaan Koort. Sinna tuli ka järele Hindrey abikaa-sa Maali, kes oli hambaarst. Koos sõitsid nad suvel Bretagne'i suvita-ma, Aberwrachi külla, mis asub Fin-nisterte poolsaare tipu lähedal, seega üsna "maailma lõpus". Seal üllatas neid Esimese maailmasõja puhkemi-ne augustis 1914.

Tookord, ligi kuuskümmend aastat tagasi, oli sõjatehnikka veel selline, et võis suurest maailmatulekahjust ko-dumale pääsemiseks mööda reiseida. Vene tsaaririigi kodanikud K. A. Hindrey ja tema noor abikaasa reisei-sid koju pärast rohkeid sekeldusi Londoni, Newcastle'i ja Bergenis kau-du ning jõudsid ühel sügisel eel-päeval Stockholmi.

HINDREY JUTUSTAB

Nüüd jutustab Hindrey ise, kusjuu-res tema kirjaväis on muutmata jäe-tud.

"Õhtu sõidab rong Stockholmi sisse. Väksalis on Vene abandamise komi-tee vastas, ka üks Poola komitee ajab pika ridva ootas oma nime ja aadressi püsti. Ma loodan ilma nen-deta läbi saada ja asun väksali vastu olevasse võõrastemajas ja mõlen siin mõni päev puhata.

Juba Pariisis üteldi mulle, et mul-le reisevõimalust ainult Stockholmi võib garanteerida. Stockholmist edasi pidavat ma konsulaadi abiga saama. Lasen endale aadressi uksehoidjalt anda, on kerge leida. "Strandväge-nit" (rannateed) mööda otse edasi kuni "Gref magni gatan". Väga liht-ne. Enne "Skeppare gatan" (vist küll meremehe uulits), siis varsti "Styrmans gatan" (vist küll tüürimehe uulits) ja siis "Gref magni ga-tan", mida ma võiksida ei oska.

Konsulaadis pakutakse mulle kol-manda klassi piletit kuni Raumani ja viis krooni. Ma lasen endale esial-gu pileti anda ja lükkan need viis krooni tagasi, ehk mulle küll seleta-takse, et ma Raumas jällegi pileti saan ja muudigi ka reisiraha. Aga ma ei taha. Kui ma ära näen, et kon-sulaadist midagi paremat tulla ei saa, lasen endale saatkonna aadressi anda, lähen tulnud teed mööda taga-si ja leian varsti ka saatkonna kätte. (Saatkond asus Dlaschholmisil).

Süäl on nii tarku inimesi, nagu mina seda olen, ees küllalt, ka tuta-vaid. Vätub tükk aega enne kui ma ette pääsen. Üks noor sirge ja uhke herra küsis mu soovide järele ja ma seletan, et ma Venemaal tahan sõi-ta ja et konsulaat mulle ainult viis krooni ja kolmanda klassi pileti pa-kub.

"Lää küll," ütles herra, kui palju liheks Teile siis kuni Peeterburini tarvis?" Teise klassi pilet kuni Rau-mani maksab..."

"Ma sõidan esimeses klassis" (Esi-mene klass on nimelt laeva päras.). "Esimese klassi pilet maksab 40 krooni. Teile olete kahekseis, see tu-leb siis 80 krooni, Raumast Peeterbu-rini..."

"Ta rehkendab ja maalib arvusid paberile.

"Ma usun, et ma 200 krooniga läbi saaksin."

Herra vajub rasketesse mõtetesse ja maalib arvusid paberile. Siis ütleb ta: "Ei, 200 krooni ma Teile anda ei saa mitte milgil tingimisel. Ma an-nan Teile 180 krooni."

"Kui 20 krooni suurt olulist vahet tähendab, olge nõnda lahke."

Karl August Hindrey, reisi-mees "anno dazumal".

Ma saan oma 180 krooni, herra an-nab mulle veel laevaseisits "Svea" aadressi. Väljamineks süsin teenni käest, kes see herra oli, kellega ma sääl kauplesin. Olevat saadik ise. Ja teine teener frakis ilmus äkki ja tea-tab, et saadik enne kadegi vastu ei võta, sest Saksa saadik olevat ette sõitnud.

Ma viisin oma kolmanda klassi konsulaati tagasi, siis Mälari järve harust, mida Soola järveks (Sältsjön) V.P.) nimetatakse, väikse väleda lae-vaga üle "Skeppbrooni", kus mulle veel viimased 2 esimese klassi piletit äära antakse. Piletid on küll ette äära võetud, juba neil päeva ette. Mul on siis veel aega küllalt Stockhol-mis ringi vaadata."

HINDREY VISIOON

Eesti iseseisvuse päevil külastas K. A. Hindrey korduvalt Stockholmi ja töötas arhiivides, eriti sellel periood-il, kui ta sõber Kaarel Robert Pus-ta oli Eesti saadikute Stockholmis. Selle tulemuseks oli teos "Sigtuna häving" ja ta on ise justustanud, et ta seisis nendel kaljudel, kus ta vai-muslmas nägi eesti viikingite paate lähenevas, et hävitada ja rüüstata õitsvat kaubalinna Sigtunat. Umbes samal kõrgustikul leidis pansionaat, kus elasid Sigtuna Eesti Gümnaasiumi õpilased aastatel 1945/46.

Kirjanduslooliselt aga on eriti huvit-av, et juba 1914, kuuskümmend aastat tagasi, Stockholmis viijides kirju-tas Karl August Hindrey:

"See on siis see saarestik Mälari järve suus, mille pääl vanasti me esisad karutükke tegid ja endid nii halvasti üles pidasid, et iga aus Root-si talupoeg parem sisemaal kolis. Ei Stockholmi üleilõid tekkida võis, selle eest võlgnevad rootslased nendesinas-tele esisadele tänu. Vanad eestlased laastasid maad siäl nii halastamata kombel, et nende vastu midagi pidi ette võetama.

Aastal 1187 ehitas kuningas Knut Erikson sinna, kus enne küla, siis tekkis ja seda vett mööda, kus praegu auru-laeva kruvi koliseb, libiseb see ääri välledad Saaremaa ja Eesti rannaraha lootsikud, tapperid olid kilpide all paatide põhjas ja üle vea kotas vaenulik naer ja snagihimuli-sed hüüded ja saarte päält tõusis

Kohaliku elu

GÖTEBORG

Võimlemisgruppid

Võimlemistunnid Reet Sassiani ju-hatuse all algavad 18. jaanuaril noore-male ja vanemale grupile — kuhu on kõik eesti neid ja naised teretul-nud. Osavõtumaks perioodil kr. 10.-. Noorem grupp võimleb neljapäeval, 18. jaanuaril kell 20, vanem grupp tund sega varem, algusega kell 19.

HALMSTAD

Koguduse Täiskogu

Koosolek toimub laupäeval 6. jaanuaril Olauus Petri kirikus Murarega-tanil Halmstadis, algusega kell 15.00 ('peale jumalateenistuse lõppu).

Päevakorras: Avapalvus, Koosolei-ku avamine ja rakendamine, Ülevaa-de koguduse tegevusest ja praegune kog. olukord, Protokoll kiinitajate ja valmistulemuste lugejate valimi-ne, Koguduse tuleviku tegetsemisvõr-mi küsimis, Kohaleval tegetsemisvõr-mused. Läbirääkimised, Koosoleku lõ-petamine.

Koguduse liikmete täiskogust võta-vad osa kõik täiseiseld konfirmeeri-tud koguduse liikmed, kes oma mak-sukohustused kog. vastu on täitnud ja vähemalt ühe aasta koguduse ni-mekirjas esinenud.

STOCKHOLM

Pensionäride kokkutulek

Pensionäride ühingu liikmete kok-kutulek toimub esmaspäeval, 8. jaanuaril kl. 12 Eesti Majas, Wallingatan 34. Kavast Dr. Viita ettekanne "Haiguste loomulik ravi". Ka küllai-sel on teretulnud. Osavõtjaid palut-sakse registreerida hiljemalt neljap. 4. jaan. tel. 38 68 60, 81 53 73 ja 26 58 22.

EP-filmi kordusetendus

Harukordselt suure menu osali-seks saanud Eesti Päevade värvifilmi-de kolmas etendus Stockholmis leib-aset Scala teatris, Wallingatan 34 (Eesti Majas) 15. jaanuaril kell 12.30. Kuna eelmised etendused müüdi läbi juba eelmisel ja sajad kaasmaalase-st pidid koju pöörduma filmi vaatama, soovivatatakse päämed varuda eelmisel.

Pääsmed saadaval Eesti Kultuuri Koondises sissekäik Wallingatan 32, tel. 08/11 31 16. Vastavalt soovidele on seekord kohad nummerdatud. Skaut-likke Noorte Maleva Lend Läände reisi-toimikund, filmietendusele. Eesti Majja eelneaus on võimalik saada kohvi või lõunasööki nii enne kui pärast etendust.

Stockholmi Eesti Meeskoori

tegevus algab jälle 2. jaanuaril kell 18.30 Eesti Majas. Palutakse kõiki lauljaid kohale tulla.

Külastajaid vahistatakse Baltikumis

Okupeeritud Baltikumist on saabu-nud andmeid, et Vene okupat-sioonivõimude KGB on kasutama seniste kõrvall uuldaid võtteid inimeste harimiseks oma meelvalva alla. Nimelt hakkab esinema juhu-seid, kus okup. Baltikumi külasta-jad on arrestitud ja lihemat aega kinni hoitud, seniste andmete kohaselt eriti Lätist, ja kuni 21. tundi.

Mis on olnud vabastamise "hin-naks", pole lähemalt veel teada, kuna vahistamiste osaliseks saanud isikud sellest vaikivad. Samuti on nad andnud KGB meestele lubaduse, et nad endi viibimisest 24 tundi arest-timajades või vanglates ühtegi sõna kellelegi ei vaalda. (VES)

suits ja tulekuma õsise taeva poole. Tulede ümber pikutasid Sõrve ja Tahkuranna mehed ja olid kadestad üksikste saagi päälle, ja Ridarholme-niil kostis tume surmalaul, loit ker-ki kõrgel: Häidemeeste Lempo hing sandeti mannlasse, sest et ta vi-hasele rootslasele liig ettevaatamata kallale oli tunginud."

V.P.

A.Kajassaar 70-aastane

Aadu Kajassaar

3. jaanuaril saab Söderköpingsis õpetaja Aadu Kajassaar 70. aasta-seks kes juba pagulaspõlve algu-sest peale talitas oma õpetajametki kutsumuse järele ja pani käed kül-gesse eesti rahvusliku kasvatusse töö-väljale.

Tema esimeseks tööpaigaks meie rahvusliku kasvatusse tööväljal oli Halmstadi Eesti Täienduskoool.

Töö rootsi koolipäälil ja edasiõppi-mine viisid A. K. mitmesse kohta, kuni ta a. 1961 jül peatuma Söderkö-pingsisse sealses keskkooli bioloogija ja maateaduse õpetajana. Sellest ajast peale on ta täheldat seotud Norrkö-pingsi Eesti Täienduskooriga, hiljem sealses Täienduskeskooliga, kus ta töö-tab praegugi. Edasiõppimisel ja root-si keskkoolis töötamisel saanud suuri kogemusi hakkas A. K. rakendama eesti rahvusliku õpetustöö näitikuks-tamiseks. Nii valmisidki aastateprik-use 166 järele mitu seeriat vaikiri-me. Neist on tähtsaimad Kuldramma-ke I ja II ja Kodu kaitseil, mis on levinud üle maailma, kus leidub eesti täienduskoole.

Õpperaamatute alal on A. Kajassaar koostanud Eesti maateaduse I ja II ja nüüd on käskkirjas valminud Eesti maateaduse III vihuna, Eesti kaart jutustab, mis ilub lähemal ajal.

Soovime töökaale ja viljakale koeli-mehelale veel rohkesti tulemusrikkaid tööaastaid.

H. RAJAMAA

Raske haiguse järele lahkus igavesele unele minu armas mees, meie isa ja vanaisa

Eduard Väli

* 15. 2. 1904 Saaremaal
† 20. 12. 1972 Göteborgis

Mälestavad sügavas leinas

ABIKAASA
POEG
TÜTAR
perekonnaga USA-s

Minna olen ülestõusmine ja elu, kes minusse usub, see elab, ehk ta küll sureb. (1911) Joh. 11. 25.

Matusefaliitus toimub reedel 29. detsembril kell 14.00 Jonsersedi kirikus.

Stockholmi Eesti Naiskoor Stockholmi Eesti Meeskoor

KONTSERT-BALL

Blå Hallenis laupäeval 3. veebruaril

A J A D:

Kell 18—19 kontsert
Kell 19.30 supee
Kell 20—01 tants

- Arvid Sundini 6-liikmeline orkester
- Meelelahutust
- Einelaud
- Loterii

Ballipilet kr. 15.—, Supee (ballipilet sissearvatud kr. 69.—)

Supee ainult ette tellimisel telefonidel:

0758/14 811 — pr. Lõla Puusepp
08/18 14 21 — pr. Meta Tuiskvere
08/83 97 53 — pr. Elise Truuwet

L. Leesment Brasílias

Algus lk. 1

grammika.
Sao Paulus toimus veel esineme
sealsete LM Ericsoni sõsarkehase per-
sonaalse ja ärisõpradele.

Kuna Sao Paulus asub E.V. esi-
ndus, siis teid eestlased ka sinna
külastuse. Vastuvõtjaks oli konsul
Ferdinand Saukas.

Siin võib märkida, et Brasíliia rei-
sil viibisid peale Malmö-tüdrukute
juhi Leida Leesmenti ja tema võimle-
misdirektorist abilise ja tütre Tiina
Leesmenti eestlastest veel Malmö-
tüdrukute tegelane ja endine võimle-
ja pr. Ilma Sauman-Wallin, reisi juht
dr. Hans Leesment ja kaasasõitjate-
na fil. hc. Ants Uesson abikaasa
Tiinga.

Leida Leesmenti tütar Tiina Lees-
ment, kes õhblasi on rühmajuhi
abiks ja esivõimlejana esineb soolo-
osadega, nihastas esinemiste algusel
selja ja kuna tegemist oli suurte va-
ludega, siis oli karta, et ta enam
esineb ei saagi. Appi tuli konsul
Saukas, kes ta toimetas ühe jaapan-
lasest chiropraktiku juure, kes niivõrd
osavalt selja "paika pani" et
Tiina juba neli päeva hiljem jälle
esineb võis tavalises raskuskraadis
ja ilma üldse valu tundmata. See
päästis olukorra, sest nii välditi keer-
kudat imberplatseerimised esinemis-
tel.

Edasi liiks lend Rio de Janeirosse,
kus vastuvõtjaks oli Brasíliia Võimle-
misliit. Esinemised siin algasid "Bra-
síliia Hylandi" Flavio Cavalcanti
TV-programmis, mida jälgib 40 miljo-
ni inimest. Leida Leesmenti võimle-
jad läitsid kümme minutit sellest
programmist, millele järgnes inter-
vjuu. Kuna tegemist oli otsesetega,
siis äratasid äärmiselt, et tüdru-
kud ei teinud mingeid vigu. Kohal-
olev publik aplodeeris suurima vaimu-
stusega.

Nii Sao Paulo kui Rio ajakirjan-
dus tõi palju pilte ja kirjutus su-
perlatiivide. Rootsi diplomaatilised
esindajad kohtaldasid korraldasid kon-
takte ajakirjandusega ametlikel va-
stuvõttudel.

Esneti veel Sõjakaadecemia kehali-
se kasvatusse üsitusuudis. Ka Rios ko-
hati sealsete eestlastega.

Rio de Janeiros viis tee edasi Bra-
síliia uude pealinna Brasiiliasse Spor-
dministreriumi kutsel, kes oli kor-
raldanud esinemise supermoodsa lin-
na võimlemishallis. Esinemisel viibis
ka Rootsi j.t. Skandinaavia maade
saaditud ja spordiminister. Ka siin
toimus TV-filmimine. Ajakirjandus
esitas esinemist "suure sündmuse-
na".

Märkida võib veel, et turneel esi-
nes rühm dressides, mis olid eesti,
rootsi ja brasiilia värvides, millele
ka teadustajad tähelepanu juhtisid.

Kõikjal korraldati arvukalt vastu-
võtte ja näidati linnasid. Kõigulis al-
ges Brasiilias ja lend kesist kokku
26 tundi arusaadavalt olid tagasi-
jõudnud kõik surmaväinud, kuid laad-
itud menüka reisi toredate muljete-
ga.

Kui esineb surmajuhutum

Konsulteerige suurima usaldusega
matusebürood

Thure Söderquist
Begravnings &
Eldbegingelsebyrå

Mariatorget 1
116 48 STOCKHOLM
Tel. 41 80 07, 41 80 98

Eriala:

Eestikombelised
matusetalitused
Ööpäevane valvekord

EEL KIRIK

STOCKHOLM: Vana-aasta õhtu-
teen. Jakobis 31/12 kl. 15, kog. õp.,
armulaud, laululehed. Uue aasta pea-
jumalat. 1/1 kl. 15 Jakobis, kog. õp.,
Eesti Misjonis korjandus, laululehed.

ALINGSÅS: Maakirikus jumalat.
1/1 kl. 15, õp. Rebane, armulaud, lau-
lulehed.

BORÅS: Carolis jumalat. 31/12 kl.
15, õp. Koivres, armulaud, laululehed.
GÖTEBORG: Kristiines jumalat.
31/12 kl. 4, õp. Rebane, laululehed,
7/1 kl. 1. skautlike noorte jumalat,
õp. Kool, laululehed.

GÖTEBORG: St. Paulis jumalat.
31/12 kl. 14, õp. Wilund, ja F. Kello,
solist, armulaud, laululehed.

HALMSTAD: Olaus Petris jumalat.
6/1 kl. 14, õp. Kool, laululehed.

KOPENHAAGEN: Hans Tausenis
jumalat. 6/1 kl. 18, õp. Kägi, oreili
G. Suurkuusk.

LANDSKRONA: St. Johannese kir-
ikus jumalat. 6/1 kl. 13, õp. Kägi,
oreili G. Suurkuusk.

NORRKPÖING: Matteuses jumalat.
31/12 kl. 14.30, õp. Kõdar, oreili H.
Pihimets, laululehed.

UPPSALA: Mikaelis jumalat. 31/12
kl. 18, praost Aunver, armulaud, lau-
lulehed.

EESTI AP. ÕIG. KIRIK

STOCKHOLM: Piha Nikolai peaku-
rik. 1/1 kl. 11 liturgia ja palveteen.
5/1 kl. 18 Issanda ristimispiha õhtu-
teen, ja veeuphiits. 6/1 kl. 11 Issanda
ristimispiha liturgia, veeuphiits. Tee-
nib ülemp. Nael.

VABAKIRKUD

STOCKHOLM: Ansargri, Kungs-
holmstg. 23. jumalat. 1/1 kl. 16, kohali-
kud vennad.

STOCKHOLM: Eesti Nelipühi Kir-
rik, Brävallag. 11. pühap. 31/12 kl. 11
tunnistused, laululehtekanded. 1/1 kl.
11 A. Söderlund ja Allan Laur,
Koor, Kristuse surma mälest. Palve-
nädal 3/1, 4/1, 5/1 kl. 19. Kolmeku-
ningapäeval 6/1 kl. 11 H. Sarooja ja
H. Laur. 7/1 kl. 11 H. Vahtrik ja Al-
lan Laur, laululehtek.

STOCKHOLM: Norrmalmi Eapt.-
Kirik, Norrtulsg. 37. jumalat. 1/1 kl.
15, Kristuse surma mälestamine, N.
Körm, O. Loogna.

ESKILSTUNA: Eskild kirik, Båts-
mang. 7. jumalat. 31/12 kl. 14, H.
Vahtrik jt.

GÖTEBORG: Elbändi saalis, Erik
Dahlbergsg. 20 jumalat. 31/12 kl. 11,
H. Ahlberg. 1/1 kl. 11 V. Kubja.

Eesti tüdruku jõulukaart tuli esikohale

ESKILSTUNA (EPL) — Eskils-
tuna-Kuriren korraldas laste joo-
nisüvisüvisüvis, kuu võisteljad pidid
maailma jõulukaarte.

200 võistlustõõ hulgast valis zhürii
välja 13-astase eesti tütarlapse Hel-
le Tammenie põhjapõtradega tähis-
taevas päikese poole kihutava jõulu-
vara, kelle saan on täis kingitusi ja
keda saadab päkapik. Helle Tamme-
mie võistluskaart kaunistas suurelt
mõõda Eskilstuna-Kurireni eskilke-
ge värvitrikus. Helle võis ise valida
omale kingituse ja kuigi lund ei ol-
nud, valis ta suused.

METSAKODU

Metsajõutupua

Metsakodu igajõulune metsajõulu-
puu toimum tänavu Metsakodus kol-
mekuningapäeval, 6. jaanuaril alguse-
ga kell 38. Tere tulemast kõigile lähed-
aid ja kaugelt!

Stockholmi ülikooli füüsikadot-
sent Indrek Martinson sõitis Inglis-
maale, pidades sealsete ülikoolide
kutsel rea loenguid oma erialalt.

POOLA LAEVAARST TAOTLEB ASÜÜLI

ADELAIDE (EPL) — Melbourne'i sadamat külastanud poola laevait
kargas ära 40-aastane laeva arst dr. Tadeusz Jalowiecki.

Pressikonverentsil teatas ärakargaja, et ta on lõpetanud arstiteadu-
skonna Leningradi ülikoolis ja on sõitnud laevaarstina poola laevadel 8
aastat, saades oma töö eest "mitterahuldavalt palka".

Otsuse asüüli ostmiseks Austraalias olevat ta teinud selle järele, kui
ta on vahetanud Melbourne'ist teinud ühe kaasmaalasega, keda ta on
seal juhuslikult kohtanud.

Selle otsuse olevat ta teinud mitte
sellepärast, et ta palk laevaarstina
oli vähe, vaid sel põhjusel, et ta soov-
ivat elada vabal maal ja arvavat, et
Austraalia vastab ta nõudele selles
osas.

Ta rääkis pressikonverentsil tõlgi
kaudu poola keeles, kuid vaheteva-
helt läks üle inglise keelele, ilmuta-
des selle head tundmist.

Pole kahtlust selles, et dr. T. Jalo-
wiecki, saades luba siia jäämiseks, ei
pettu Austraalias vabaduse mõttes.

kuna see on tõeline demokraatlikku-
de vabaduste maa, kuid samal ajal
on ka kindel, et teda ootavad siin ki-
bedad pettumused 1969 rakendamise
alal. Kuna Austraalias ei tunnustata
Euroopa ülikoolide diplomeid ja ak
seal omandatud kvalifikatsiooni, siis
arstina töötamiseks ei ole tal siin väl-
javeetud vähemalt lähemate aastate
jooksul ja tal tuleb leppida oma hari-
dusele mittevastava töega.

L. T.

Rootsi TV-film

Algus lk. 1

Sveriges Radio süü, kui ta kodutoi-
metused ei ütle vaatajatele, millistes
tingimustes lääne TV-korresponden-
did töötavad näit. Moskvas, ütles
Andres Küng. Teiste maade TV ei
vaiki, kui neid püütakse tseenseada.
Nad protesteerivad avalikult. Seda
peaks ka Sveriges Radio tegema. See
ei ole mitte ainult moraalset õige,
vaid tõenäoliselt ka ainus viis takis-
tada edaspidiseid tseenseerimiskatseid
ja viis, kuidas rootsi TV-publikule
paljastada diktaatoride püüded takis-
tada nende sisseulu õiget kirjelda-
mist.

Andres Küng tõi näiteid, kuidas
läänes palju kirjeldatakse indiaan-
laste hävitamist Brasílias, kuigi
selle maa avalistus on seda püüd-
nud takistada. Kes on aga kirjuta-
nud tervele rahvaste sundküüditäi-

mistest möödunud sõja ajal N. Li-
dus, kellest suur osa hävinesid ja
kellele ülejäänud osi ka pärast
sõda ei lubatud oma kodudesse tagasi
pöörduda?

Vietnami tulevad pildid, kuidas
protesteerijad end põletavad, kuidas
poliitsüüline kommunistliku vangi
avalikult maha laseb jne. Kas on
aga kunagi läände pääsenud idariiki-
dest mõni selline pilt, näit. korduva-
test leedulaste enesepõletamistest
protestiks? Kas üldse on Sveriges Ra-
dio annud head informatsiooni olu-
korraest teisel pool Läänemered —
Baltikumis?

Ja kui kavatsetakse tulevikus
saata Eestisse, Lätisse ja Leedusse
reportereid, kas siis saadetakse in-
imesi, kes kohalikke keeli ei valda,
mis tähendab seda, et nad on sun-
nitud töötama ametliku tõlgi ja
parveislaajaga, kujunedes nii vaid
soovijajaguna instrumentideks,
kas nad siis ise seda tahavad või
mitte.

Kas loobutakse kriitilisest repora-
taazidest N. Liidu kohta üldse, et
sellele säilitada filmimisvõimalusi
selles piirkonnas?

Aktuelle üsno toimetaja Jaak Sa-
ving oli Andres Küngi terava sõna-
võtu puhul pöördunud Aktuellei-pro-
grammi juhataja Göran Byttneri poole,
kes kinnitab, et Aktuellei Eesti-
programm on jäanud eestimata. Sa-
vingu küsimisele miiks, vastas Byt-
tner:

— Meie ei ole veel saanud selgit-
tust võimudelt Moskvas, kuid kat-
sume seda selgitada.

Byttner järgnevas vastuses üldiselt
kinnitab, et tööolukorrad idas on
sellised, kui Küng kirjeldab.

Juhan Meos 85-aastane

Göteborgis tähistas 2. jaanuaril
1973 oma 85-aastast sünnipäeva koo-
liõpetaja Juhan Meos.

Juubilar on sündinud Viljandimaal
Tarvastus. Ta lõpetas Tartu Õpetajate
Seminaril ning Tartu ülikooli mate-
maatika-loodusteaduskonna ja oli pik-
emat aega Viljandi Eesti Hariduse
Seltsi Tütarlaste Gümnaasiumi õpeta-
jaks. Sõja ajal põgenes Saksamaale,
süü, kuid hiljem siirdus Rootsi, asudes
elama Göteborgis. Sääli töötas Juhan
Meos pikemat aega lektorina Chal-
mersi Tehnikaülikoolis küni pensio-
neerimiseni.

Vaatamata austusväärsel eale on
Juhan Meos hea tervise juures. Teda
õnnitavad tema sünnipäeval sõbrad
ja suur hulk endisi õpilasi.

Soovin

jalutuskaslast

Stockholmis. Vast. "Daam 67"
all EPL, Box 667, 101 29 Stock-
holm.

Meie armas
Olga Liik
s
118
ÕDE
ÕDEDE LAPSED
perekondadega
VENDADE LAPSED
perekondadega
SUGULASED ja OMAKSED

Matusetalitus toimub laupäeval,
13. jaanuaril kell 13 Eesti Ap.
Õigeusu kirikus (Jakobi kiriku
kabel).

Kallis ema ja vanaema
**Johanna Elisabet
Wiiburg**
* 31.10.1891 Tapal
† 24.12.1972 Tallinnas
Sügavas leinas
POEG PEREKONNAGA

Puhka rahus kallis emakene!

Head sõpra
Eduard Väli't
Mälestavad
ALICE SOOME
ja lapsed

Head sõpra
Eduard Väli't
mälestavad
KAASMAALASED
Jonsereid

Rootsi televisiooniprogramm

TV Lördag

9.00 Danse. Färg. 5. Vargen åter Dunderhontung.
9.15 De stupade i Spaniens hetta. Karl Axel Svobom intervjuar svenska medlemmar av Internationella Brigaden under spanska inbördeskriget.
Suomenkieliset ohjelmat: Finsaspråkiga program:
10.50 Lasten TV: A. Lindebergin piirrosfilmi heinäpouta. Värilähetyks. Buooprogram: Högbergning. Färg. Tecknad film.
10.10-11.00 Rakkaat viholliset! 50-luvun Suomi-Ruotsi yleisruuhun- maaoitelluden parhaat palat.
Kära möstandare! Godbitar ur 50-talets landskamper i fridrott mellan in-land och Sverige.
15.00 Norman Luboff i Sverige. Färg. Dagook i mjuka rytmer, förd av Norman Luboff med hjälp av kören Ad Libitum, Radiokören och Kammarkören.
15.15 Helgalsringning. Färg. Från Kiruna kyrka i Norrbotten.
15.56 Tipsextra. Färg. Lars-Gunnar Björklund och Bo Hansson.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Aktuellt i veckan. Färg. Textat.
18.30 O, detta mode! Färg. Rysk tecknad film.
18.50 Ett frihetens instrument. Färg. Om segling, människor, upplevelser och tankar av Torbjörn Wilcén.
19.50 Brödbärskan. Färg. Sjunde delen. I rollerna: Martine Sarcey, Sim, Philippe Leotard.
20.00 Parisjerul. Färg. En kavalkad sammanställd av Thomas Olsson. Grötrina: Lars Sjöberg. Regi: Leif Söderström.
21.00 Aktuellt, TV-nytt, sport, väder.
21.30 Leopold Trepper — före detta hemlig agent. Färg. En intervju med verkighetens Leopold Trepper, mannen bakom spionorganisationen Röda Orkestern.
21.50 Röda Orkestern. Färg. 2. Ett avslöjande. I rollerna: Werner Kreindl, Georges Claisse, Roda Rossimov, Manfred Spies.

TELEVISION 2

Jullovsmatiné:
15.00 Den blinda fågeln — sovjetisk barnfilm.
16.10 Onedin-linjen. Färg. 13. Skuggan av ett tvivel.
17.00 Stora visor för små och små visor för stora. Färg. Text Lars Forssell och musik Bengt Ernryd. Medverk. Hans Alfredson, Bengt Ernryd, Lars Forssell, Ninni Hellquist, Grynet Molvig, Ulla Sjöblom. Textat.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Flickan med hunden. Färg.
17.35 Jag är nog sjuk, tror jag. Färg.
18.00 Leonardo da Vinci. Färg. Italiensk serie. 1. Leonardo kommer som ung i lära hos den berömda skulptören Verrocchio i Florens där han stannar i åtskilliga år.
19.30 Rapport, TV-nytt, väder, sport.
20.00 Ett resande teatersällskap. Färg. TV-serie av Bernt Callenbo. Del 2. Debuten. Medverk. Georg Rydeberg, Rolf Skoglund, Karin Kavli, Claes Thelander, Gun Robertson, Carl Billquist, Tor Isedal, Anna Sällström, Arne Källerd, Ingrid Sandgren, Vera Schmitterlöw, Gunilla Ohlsson-Larsson, Hans Lindgren, Mia Nyström, Carl-Olof Alf, Ulf Håkan Jansson.
21.00 The New Seekers. Färg. Den populära sånggruppen från en Albert Hall-konsert i London.
21.50 TV-nytt, väder.
21.55-23.25 Landet bortom bergen — amerikansk film från 1952. Färg. Regi: Anthony Mann. I rollerna: James Stewart, Arthur Kennedy, Julia Adams, Rock Hudson.

TV Söndag

NYARSAPFTON
Suomenkieliset ohjelmat: Finsaspråkiga program:
10.00 Uutisviiikko. Nyhetsveckan.
10.15 Shalom! Yhdeksän laulua Israelista, tulkituksi Marion. Shalom! Färg. Marion Rung sjunger sånger från Israel.
10.45-11.00 Mistä tullemme? Mitä olemme? Minne menemme? Kolmas osa: Sankarit.
Varifrån kommer vi? Vad är vi? Vart är vi på väg? 3. Hjältarna.
14.00 Där är du — här är jag med Beppe. Färg.
15.55 Vi önska eder alla en fröjdefull fest, genom Isa Quensel och Olle Norell, kvällens värdpar. Färg.
16.00 Till kungen fram. Färg. En film på 90-årsdagen av Bengt Roslund.
17.00 Vilken fantastisk värld! Färg. Första delen av en fransk film om det 2 000 km långa Stora Barriärrevet utanför Australiens nordostkust.
17.50 Giv psaltare och lyra. Färg. Nyårsbön i storstadskyrka, kör under ledning av Judith Linder.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 "Med världens bästa lösa ombord" ... Färg. En sommarseglsats på västkusten med kristna ungdomar ombord på M/S Eldha.
18.35 Helt apropå. Färg. Isa Quensel och Olle Norell gästas av Meta Velander och Ingvar Kjellson.
19.00 Från slott och koja. Små och stora händelser i Sverige 1972. Eengt Dyme och Björn Kullander svarar för minnesalbumet från det gångna året.
20.00 Hollywood — drömfabriken. Färg. Några glimtar av det Hollywood som var, presenterade av Gunnar Oldin.
21.00 Aktuellt, TV-nytt, väder.
21.25 En köpmansdotter från skärgården. Färg. En skildring av Emilie Flygare-Carlén liv och författarskap inför serien Ett köpmanshus i skärgården, som start på måndag.
21.55 Människan i fokus. Färg. Några människöden bakom världsrubriken 1972.
22.35 "Hej alla vänner ..." Färg. Sven-Bertil Taube, Ulf Björlin, London Symphony Orchestra från Sadler's Wells Theatre i London. Gäster: Polly James från musicalen I Am Albert och oboisten Per Olof Gillblad.
23.55 Inför det nya året. Färg. Bildpoesi av Boris Engström. Musik ur Allan Petterssons symfoni nr 7. Dikt av Harry Martinson ur Dikter om ljus och mörker. Ås kyrka på Öland ringer in det nya året.
00.05-1.35 Anna Karenina — amerikansk film från 1935. Regi: Clarence Brown. I rollerna: Greta Garbo, Fredrich March, Freddie Bartholomew, Maureen O'Sullivan, May Robson, Basil Rathbone.

TELEVISION 2

15.00 Husan som inte visste sin plats — amerikansk film från 1946. Regi: Ernst Lubitsch. I rollerna: Charles Boyer, Jennifer Jones, Peter Lawford, Helen Walker.
16.40 Donkosackerna. Färg. Den berömda ryska kören sjunger i Odense domkyrka i Danmark.
17.00 Sant och sänt. 1. Hur fort faller man och vad är det som smäller?
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Flickan med hunden. Färg.
17.35 Guldfisken. Färg. Priselönt filmberättelse av J.Y. Cousteau om en fisk, en katt och en fågel.
18.00 Den hemliga verkligheten av Annamaria och Kay Pollak. Färg. Del 5. Natfolklet.
18.30 Luftens riddare. Färg. Västyskt program om rovfåglar.
19.15 Ur SF-arkivet: Tomten, en vintersaga — kortfilm av Gösta Roosling från 1941.
19.30 Rapport, TV-nytt, väder, sport.
20.00 Musik på trekvart. Färg. Finaldags för höstens serie med SR:s Symfoniorkester och Bo Teddy Ladberg.

20.45 Det hände 1972. En årskrönika från Rapport redigerad av Olle Stegrell och Bo Wanggård.
21.30 Kabaret. Färg. "Stockholm-sluff" eller "Haver ni sett Karlsson?" av Emel Norlander i bearbetning och regi av Lars Edström och Britt Olofsson. Musik: Bengt Ernryd. Medverk. Carl-Gustaf Lindstedt, Bert-Ake Varg, Chatarina Larsson, Gunnel Sporr, Grynet Molvig, Christel Banck.
22.15 Colombo. Färg. Amerikansk polisserie med Peter Falk.
22.30 Ett, tu -73 på Södra teatern i Stockholm. Färg. Medverk. Gary Engman, Grynet Molvig, Ted Gärdestad, Göran Fristorp, Mikael Ramel, Staffan Scheja, Claes af Geijerstam, Flåskatt Brinner, Gunvor Pontén, Gugge Hedcrinus storbord, Leif Asp och Putte Wickman, Män, Kvinnor & Sång (fd Nya Gals and Pals) med fyndet Lena Eriksson, Lasse Bagges ork. med bl a Arne Domnérus, Rune Gustafsson och Egil Johansen.
23.35 ca Gott Nytt År från Södrans estrad och därefter fortsätter 0.45 ca Ett, tu -73. Färg.

TV Måndag

NYARSAGEN
9.00 Där är du — här är jag med Beppe. Färg.
11.00 I Jesu namn. Färg. Gudstjänst från Frälsningsarméns 7:e kår i Stockholm.
12.15 Nyårskonsert från Wien. Färg. Strauss-konsert med Willi Boskovsky och Wiens Filharmoniska ork. Balett från Wiener Staatsoper. Kommentator: Lennart Swahn.
13.30 Backhoppning. Färg. Direkt-sändning från de internationella backhoppningarna i Garmisch-Partenkirchen. Sven Plex Petersson.
15.30 Jorden, planet i förvandling. Färg. Hur bildas nya hav, föds nya kontinenter? Vad betyder människans allt starkare konkurrens med naturkrafterna? Manus: Nigel Calder. Kommentator: Bengt Feldreich.
16.30 Fantasilandet. Från inivigningen av "Walt Disney World" i Florida 1971. Färg. Guider: Gene Campbell, Julie Andrews och Bob Hope.
17.30 Kammarkören möter Svend Asmussen. Del 2. Medverk: Svend Asmussen, Bengt Hallberg, Georg Riedel, Egil Johansen, Kammarkören och Eric Ericson.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Greyhounds. Färg. Den franske filmaren Jean-Marie Vincent ger en studie över den största av vint-hundrasererna.
18.15 Pebbles och Bam-Bam. Färg. 2. Någon att skryta med.
18.35 Med Dalälven från Källorna till havet. Färg. 3. Från Idre till Älvdalen.
19.20 Cirkus Scott. Färg. Andra delen av 1972 års föreställning. Presenterator: Bibi Johns.
20.00 Ett köpmanshus i skärgården. Färg. TV-serie av Olle Mattson efter en roman av Emilie Flygare-Carlén. Kapitel 1: Det nya herrskapet på Svartskär. Musik: Egon Kjerrman. Regi: Ake Felck.
21.00 Aktuellt med TV-nytt och väder.
21.15 ca Sportspegeln.
21.45 Scarabus. Färg. Surrealistisk berättelse av belgiern Gerald Frydman.
22.00 Röda orkestern. Färg. 3. Altenburger Allé 19.
22.55-23.00 TV-nytt, väder.

TELEVISION 2

14.35 Det hände 1972. En årskrönika redigerad av Olle Stegrell och Bo Wanggård.
15.20 Himlen kan vänta. Färg. Amerikansk långfilm från 1943. Regi: Ernst Lubitsch. I rollerna: Gene Tierney, Don Ameche, Charles Coburn, Signe Hasso.
17.10 Inför "revolt". Färg. Ett program om den italienske grafikern Giambattista Piranesi, som inspirerat Birgit Cullberg till kvällens balett.
17.25 TV-nytt, väder.

17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Flickan med hunden. Färg.
17.35 På föllivätt. En novell av Pär Rådström, ritad och berättad av Stig Claesson, "Slas".
17.50 Balthazar. Färg. 9. Den lille skräddaren.
18.00 Ikonerna och deras målare. Färg. Västyskt program om ikonernas betydelse inom den ortodoxa kyrkan.
18.50 Njut av livet ... Färg. En anorlunda kyrkokonsert från Hägerstens kyrka med "Nya Gals and Pals" (Fina Kören) och Lasse Bagges ork med bl a Jan Allan trumpet och Rune Gustafsson, gitarr.
19.30 Rapport med TV-nytt, väder, sport.
20.00 Thor Modéen. Små glimtar av en stor komiker. Tre filmer med Thor Modéen visas i TV 2 tisdagarna 2/1, 9/1 och 16/1: Kyss henne, O, en sån natt och Pensionat Paradiset.
20.20 En kort stund. Färg. Reflexioner om musikalisk gemenskap av Arne Domnérus.
20.30 Revolt. Färg. TV-balet av Birgit Cullberg på temat "revolt" inspirerat av den italienske grafikern G. Piranesi svit "Carceri d'invenzione". Musik: Musik för stränginstrument, slagverk och celesta av Bartok.
21.00 Makt på spel. Färg. Dramatisk berättelse om Sverige 1979 av Bo Andersson och Staffan Roos efter ett TV-synopsis av Ake Ortmärk. Regi: Staffan Roos.
22.00 TV-nytt, väder.
22.05-23.30 Stjärnor, stjärnor, stjärnor. Färg. Vålgörenhetsgala på Palladium i London med bl a Shirley Bassey, Sacha Distel, New Seekers, en koreansk balett, komiker, imitatorer och den svenska gruppen The Stupids.

TV Tisdag

16.30 Daghemmet och den elektriska draken. Färg. Om hur Krille, Kalle, Kicki, Knut och Isabella hjälpte vetenskapsmannen Evert Palm med en uppfinning. Tecknad serie av Peter Csihas och Bodil Malmsten. Berättare: Stig Grybe. Musik: Lars Erstrand.
16.55 Från slott och koja. Små och stora händelser i Sverige 1972. Bengt Dyme och Björn Kullander svarar för minnesalbumet från det gångna året. Textat.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Pan Tau. Färg. 5. Pan tau och taxichauffören.
18.30 Med Dalälven från Källorna till havet. 4. Kring Siljan. Färg.
19.30 Ett Sadat. Färg. Den egyptiske presidenten porträtteras i ett franskt reportage.
20.20 Roger Whitaker. Färg. Den engelske sångaren, kompositören, textförfattaren och vislaren.
21.00 Aktuellt med TV-nytt.
21.30 Väder.
21.35-23.30 Brittsommar — amerikansk långfilm från 1958. Regi: Delbert Mann. I rollerna: Kim Novak, Fredric March, Lee Philips, Glenda Farrell.

TELEVISION 2

Jullovsrepsiter presenterade av Anita och Televinken:
10.00 Farfar på jakt. Färg. 7. De glada girafferna.
10.10 Kojan.
10.30-10.55 ca Ögonblick. Färg. Skämt och allvar i skön blandning.
10.50-11.50 ca Håstarnas tid. Färg. Jugoslavisk film som belönades vid Prix Jeunesse i München 1972.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Flickan med hunden. Färg.
17.35 Hår kommer schimpansen. Färg.
17.50 Balthazar. Färg. 11. Regnbågs-maskinen.
18.00 I naturen med Nils Dahlbeck. Färg.
18.30 Svindlande affärer — äventyrs-serie med Gladys Cooper, David Niven, Charles Boyer, Gig Young och Robert Coote.
19.20 Riksblandning.
19.30 Rapport med TV-nytt, väder.
20.00 Makt på spel. Färg. Dramatisk berättelse om Sverige 1979 av Bo Andersson och Staffan Roos efter en TV-synopsis av Ake Ortmärk. Del 2.
21.00 Mötet. Färg. Arne Lundberg, kommunordförande möter Alf Ronnbud, samhällskritiker.
21.30 Rymmare — engelsk kriminalserie. Färg. 7. "Belinda har en hemlighet".
22.25-23.00 TV-nytt, väder.

17.30 Flickan med hunden. Färg.
17.35 Här kommer elefanten. Färg.
17.50 Balthazar. Färg. 10. Figaro.
18.00 Kommissarie Maigret's skapare. Färg. Porträtt av den franske best-sellerförfattaren Georges Simenon hemmiljö.
18.50 Ett naturreservat i Sibirien. Färg. Vid nordöstra stranden av Bajkalsjön i Sibirien ligger Barguzinreservatet, som grundades 1916.
19.20 Riksblandning.
19.30 Rapport med TV-nytt, väder.
20.00 1. Kyss henne! Svensk långfilm från 1940. Regi: Weyler Hildebrand. I rollerna: Ake Söderblom, Thor Modéen, John Botvid, Annalisa Ericsson, Linnéa Hillberg.
21.30 "Kan vi förstå, vi som inte var med?" Ett program om en fd fånge från andra världskrigets koncentrationsläger. Hur överlevde man idag med minnen från den tiden? Den holländske fd motståndsmannen berättar om sitt nuvarande liv, och om de problem som hans unika upplevelser har skapat för honom och hans familj.
22.15 TV-nytt, väder.
22.20 De röda bilarna — jazz med Lars Sjöstens trio dvs Lars Sjösten, piano, Sture Nordén, kontrabas, Fredrik Norén, trummar, som framför "De röda bilarna" en svit i tre delar av Lars Sjösten.
22.40-23.35 Rymmare — engelsk kriminalserie. Färg. 6. "För kärlek skull".

TV Onsdag

16.30 Barnens halvtimme. Färg. Rövarerna Rudolf, Mons Mossa och Orvar Ormbunke.
17.00 Gullmynten — norsk tecknad korfilm. Färg.
17.15 Cirkus Scott — barn och familjeföreställning. Färg. Textat.
17.55 Meddelanden.
18.00 TV-nytt, väder.
18.05 Pan Tau. Färg. 5. Pan tau och taxichauffören.
18.30 Med Dalälven från Källorna till havet. 4. Kring Siljan. Färg.
19.30 Ett Sadat. Färg. Den egyptiske presidenten porträtteras i ett franskt reportage.
20.20 Roger Whitaker. Färg. Den engelske sångaren, kompositören, textförfattaren och vislaren.
21.00 Aktuellt med TV-nytt.
21.30 Väder.
21.35-23.30 Brittsommar — amerikansk långfilm från 1958. Regi: Delbert Mann. I rollerna: Kim Novak, Fredric March, Lee Philips, Glenda Farrell.

TELEVISION 2

Jullovsrepsiter presenterade av Anita och Televinken:
10.00 Farfar på jakt. Färg. 7. De glada girafferna.
10.10 Kojan.
10.30-10.55 ca Ögonblick. Färg. Skämt och allvar i skön blandning.
10.50-11.50 ca Håstarnas tid. Färg. Jugoslavisk film som belönades vid Prix Jeunesse i München 1972.
17.25 TV-nytt, väder.
17.30 Flickan med hunden. Färg.
17.35 Hår kommer schimpansen. Färg.
17.50 Balthazar. Färg. 11. Regnbågs-maskinen.
18.00 I naturen med Nils Dahlbeck. Färg.
18.30 Svindlande affärer — äventyrs-serie med Gladys Cooper, David Niven, Charles Boyer, Gig Young och Robert Coote.
19.20 Riksblandning.
19.30 Rapport med TV-nytt, väder.
20.00 Makt på spel. Färg. Dramatisk berättelse om Sverige 1979 av Bo Andersson och Staffan Roos efter en TV-synopsis av Ake Ortmärk. Del 2.
21.00 Mötet. Färg. Arne Lundberg, kommunordförande möter Alf Ronnbud, samhällskritiker.
21.30 Rymmare — engelsk kriminalserie. Färg. 7. "Belinda har en hemlighet".
22.25-23.00 TV-nytt, väder.